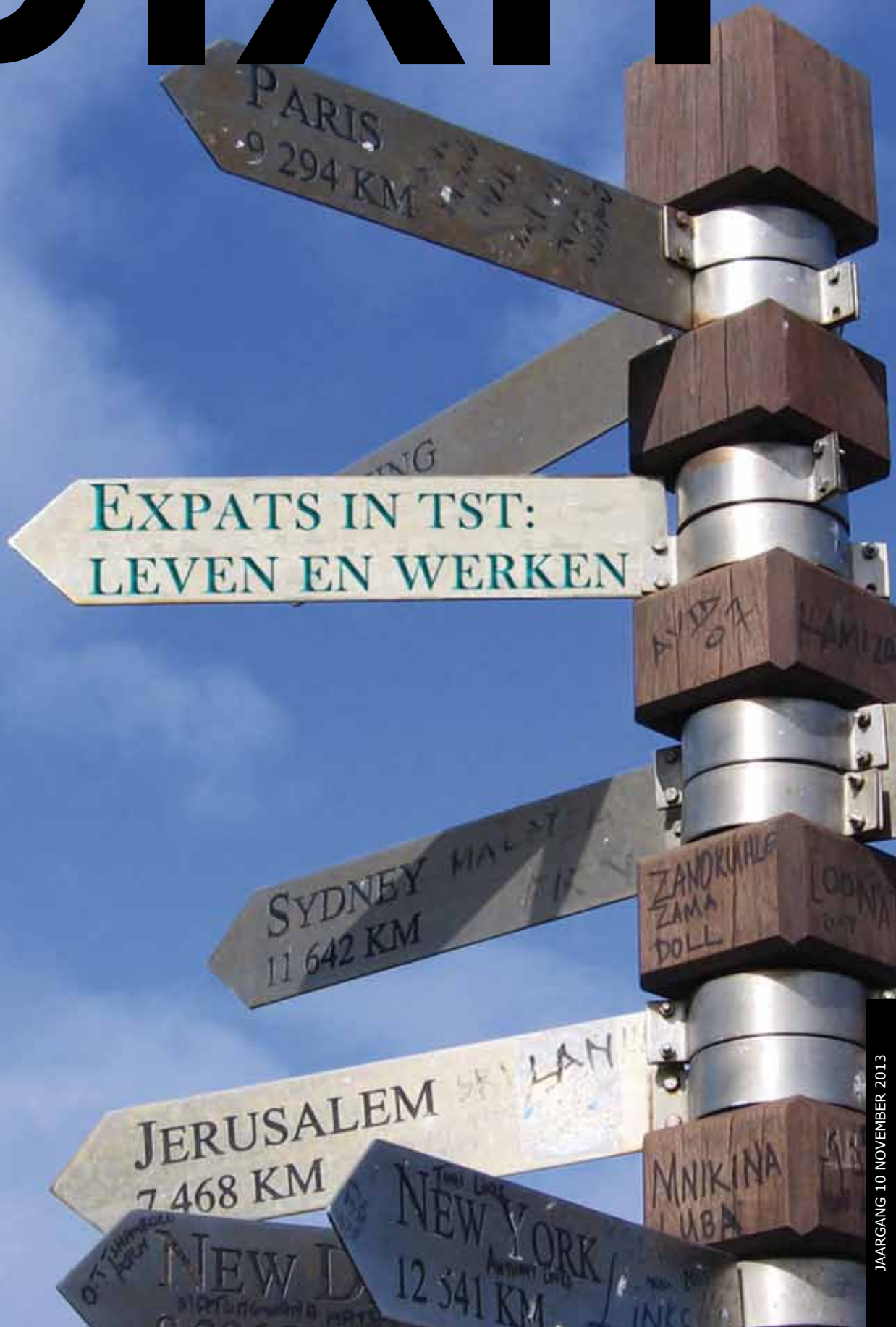

TIJDSCHRIFT OVER TAAL- EN SPRAAKTECHNOLOGIE

DIXIT

U zoekt digitaal Nederlands?

TST-Centrale,
voor geschreven en gesproken
Nederlands in digitale vorm
www.tst-centrale.org

 TST-Centrale

INHOUD

Algemeen

Voorwoord	3
Colofon	3
Inleiding 'Wereldburgers'	4
Expats in de redactie	38
Directory	39

Expats

Edgar Meij	5
Paul Buitelaar	6
John Nerbonne	7
Dorota Iskra	9
Mirjam Wester	11
Valentin Jijkoun	15
Anna Aalstein	16
Esther Klabbers	18
Toine Bogers	20
Marc Swerts	21
Lonneke van der Plas	22
Gerard van Huyssteen	27
Margaret Salome	28
Tim van de Cruys	30
Jan Odijk	31
Rosemary Orr	31

Experts

Marian van Bakel	13
Saskia Zimmerman	24
Alfred Wagenaar	36

COLOFON

DIXIT: Tijdschrift over toegepaste taal- en spraaktechnologie – 10e jaargang, editie Expats in TST: leven en werken. DIXIT is een uitgave van Stichting NOTaS, Postbus 31070, 6503 CB Nijmegen. Tel. 024-352 88 88 – E-mail info@notas.nl – www.notas.nl **Redactieadres:** Stichting NOTaS, Postbus 31070, 6503 CB Nijmegen **Redactie:** Arjan van Hessen: a.j.vanhessen@utwente.nl, Henk van den Heuvel: h.vandenheuvel@let.ru.nl, Remco van Veenendaal: rvanveenendaal@taalunie.org, Suzan Verberne: s.verberne@let.ru.nl, Anne Wijnen: info@notas.nl **Hoofdredactie themanummer:** Antal van den Bosch: a.vandenbosch@let.ru.nl **Advertenties:** Stichting NOTaS – Anne Wijnen: info@notas.nl, 024-352 88 88 **Abonnementen:** Voor een gratis abonnement dient u zich te wenden tot een van de NOTaS-deelnemers **Opmaak en druk:** Leonard bv **Verantwoording:** DIXIT is een uitgave van Stichting NOTaS. Overname van de artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na toestemming van Stichting NOTaS. Stichting NOTaS en de bij deze uitgave betrokken redactie en medewerkers aanvaarden geen aansprakelijkheid voor mogelijke gevolgen die zouden kunnen voortvloeien uit het gebruik van de in deze uitgave opgenomen informatie.

Voorwoord

EX PATRIA*

Als expat hier in Nederland (geboren en getogen Britse), is mijn persoonlijke passie dat taal toegang geeft tot kansen in het leven. Uit ervaring weet ik ook dat taal- en spraaktechnologie (TST) zowel expats als autochtonen kan helpen deze kansen te pakken. Niet alleen bij de verwerving van de Nederlandse taal door allochtone kinderen en volwassenen kan TST een belangrijke rol spelen, ook Nederlandstalige kinderen met lees- en schrijfbependingen worden enorm gesteund door TST-oplossingen. Solliciterende volwassenen hebben tevens baat bij een foutloze sollicitatiebrief en curriculum vitae, waarbij spelling- en grammaticacontroles en elektronische woordenboeken voor velen onmisbare en vanzelfsprekende hulpmiddelen zijn.

Maar deze editie van DIXIT gaat juist over de kansen die de studie van taal- en spraaktechnologie met zich mee kan brengen en met name het toepassen van de verworven kennis bij de ontplooiing van een succesvolle carrière buiten de grenzen van het eigen land.

Onder de inspirerende leiding van onze gastredacteur Antal van den Bosch – waarvoor onze grote dank! – heeft de redactie diverse TST-expats gevraagd naar hun kijk op de kansen en uitdagingen die horen bij het leven van een TST-expat. Er zijn buitenlandse TST'ers benaderd voor wie Nederland nu 'home sweet home' is geworden. Dorota Iskra vertelt bijvoorbeeld hoe zij, als native Poolse, hier in Nederland een bijdrage levert aan het TST-bedrijfsleven. En, omgekeerd, geeft een Nederlander als Edgar Meij inzicht in zijn fascinerende carrière bij Yahoo in Barcelona.

Er is natuurlijk levendige aandacht voor de belangrijke verschillen in eetculturen, maar onze redactie werpt ook een kritische blik richting iets serieuzere thema's als 'Prosodie en non-verbale communicatie' en 'De nieuwe sociale identiteit'. Dankbaar zijn we ook voor de bijdragen van drie expat-experts die hun licht op de interviews hebben laten schijnen. Tot slot is het wel fijn om te constateren dat onderzoekers zich snel thuis voelen in de 'academische wereld' – ongeacht in welk land deze zich bevindt. En blijkbaar zijn (TST-)wetenschappers toch overal hetzelfde.

Namens de redactie wens ik u veel leesplezier en inspiratie – wie weet, misschien brengen onze schrijvers u op het idee om uw eigen grenzen letterlijk te verleggen, zoals ik en vele anderen het ook hebben gedaan.

Debbie Kenyon-Jackson
Voorzitter stichting NOTaS

*** EX PATRIA** Een expatriate of afgekort expat is iemand die tijdelijk in een land verblijft met een andere cultuur dan die waarmee hij is opgegroeid. Het woord 'expatriate' is een Engels leenwoord. De Engelsen hebben de term echter samengesteld uit de Latijnse woorden 'ex' (uit, buiten) en 'patria' (vaderland). Een expatriate is dus iemand die buiten het vaderland verblijft.

Wereldburgers

'Hoe was je dag?' Aan de eettafel zittend denk ik terug aan de uren die achter me liggen. Vandaag was een dag om e-mail bij te werken en via Skype een paar lopende zaken te bespreken. Met een Duitse collega die in Luxemburg werkt, met een Poolse onderzoeker die op zijn universiteit in Japan een workshop aan het organiseren is. Een Griekse collega meldt zich om te vertellen dat een presentatie van ons gezamenlijke project op een conferentie in Canada goed is verlopen. Het voelt alsof ik met een paar mensen uit de gang heb gesproken. Toch hebben mijn contacten de halve wereld omspannen.

Het lijkt dat hier twee effecten elkaar versterken: met internet en nieuwe media is de wereld zo dichtbij als je wilt, en een domein als de taal- en spraaktechnologie is een hecht netwerk van mensen waarin sterke relaties zijn gesmeed in opleidingen, op conferenties en op de werkvloer van de universiteit of het bedrijf. Als ik mijn werkkamer betreed, dan stap ik die wereld in. Waar die werkkamer fysiek is maakt eigenlijk dan niet meer uit. Pas op de fiets naar huis, de heuvel op, word ik herinnerd aan de plek waar ik feitelijk woon.

De redactie van DIXIT vroeg me om mee te werken aan een uitgave die gewijd zou zijn aan expats: collega's in het vakgebied die uit het buitenland in Nederland zijn komen werken en Nederlandse collega's die de omgekeerde weg volgden, het avontuur in het buitenland tegemoet. We wilden ze de vraag voorleggen hoe ze die stap hebben ervaren. Om te horen hoe het is, als je zelf nooit zo'n stap hebt gezet. Of om te herkennen wat je hebt meegemaakt. Het bleek niet moeilijk om collega's te vinden om over hun expat-status te vertellen. In dit nummer van DIXIT staan de verhalen van zestien collega's: zeven buitenlanders en negen Nederlanders uit de taal- en spraaktechnologie, in het bedrijfsleven of bij universiteiten werkzaam.

De vraag maakte veel bij ze los. "Zoals alle expats heb ik een lange lijst!" begint John Nerbonne. In de stukken leren we onze collega's vanuit een andere hoek kennen. Ze praten dit keer niet over het werk waarvan we ze kennen, maar we horen ze hun verwondering uitspreken over de verschillen die ze aantreffen. We lezen aan de andere kant ook over de vanzelfsprekendheid waarmee ze voor het vak verhuisden en hoe ook zij zich in hun dagelijks werk in dezelfde internationale virtuele wereld van het onderzoek bevinden, waar grenzen en landen er niet toe doen. We lezen ook over de gemakkelijke verschillen tussen Nederland en de rest van de wereld, over het niet mogen eten van meegebrachte boterhammen op een Zwitserse campus en de

goddelijkheid van Belgische mayonaise. Verschillen in cultuur, die zowel op de werkvloer als thuis hun effect hebben.

Expats krijgen flink wat te verwerken bij de sprong die ze maken, leren we van drie expat-experts die we lieten meelezen met de ervaringen van onze zestien collega's: Saskia Zimmerman, Alfred Wagenaar en Marian van Bakel. Hun visie op de verzamelde ervaringen namen we ook op in deze DIXIT. Met hun kennis van de typische problematiek van 'de expat' verbazen ze zich over het relatieve gemak en vanzelfsprekendheid waarmee onze taal- en spraaktechnologen zich aanpassen aan het andere land. Ze zien passie en gedrevenheid, zelfs als de keuze van verhuizen voortkomt uit noodzaak, en dat is een sterke basis voor een goede start. Van buiten gezien zijn we een wereldwijd hecht clubje mensen. Het is een interessante waarneming die ik als een positieve eigenschap van ons vakgebied reken.

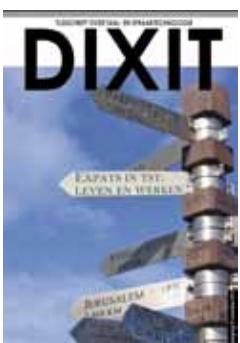
We zijn misschien vakidioten, maar we zijn ook gewone mensen die ooit met een paar zware koffers net afscheid hadden genomen en een teug adem namen voor de grote reis, soms met een partner bij ons en kinderen. "Nu weten we hoe het leven ook kan zijn", zei mijn vrouw bij terugkomst tussen de koffers op Schiphol, na een verblijf in Pittsburgh waarin ik werkte bij een taaltechnologisch bedrijf. Het is mooi om wat van die spanning terug te vinden en kleine persoonlijke ontboezemingen te lezen in de hierna volgende stukken. Ik wens u hetzelfde leesplezier.

Antal van den Bosch
Center for Language Studies, Radboud University Nijmegen

© Richard Bank

Werken bij Yahoo in Barcelona

Sinds april 2013 werkt Edgar Meij als research scientist bij Yahoo Research Barcelona. "Het was een geweldige kans; tegen dit aanbod kon ik simpelweg geen nee zeggen."

Mijn verwachtingen van het werken bij Yahoo zijn zeker uitgekomen en op bepaalde punten zelfs voorbijgestreefd. De inhoud van het werk, de toepasbaarheid, de toegang tot databronnen en de reken capaciteit zijn bij een universiteit simpelweg niet voor te stellen. Denk aan rijke gebruikersdata (bijvoorbeeld query en click logs) en aan de grootste Hadoop clusters ter wereld. En er werken hier heel veel erg slimme mensen die allemaal hetzelfde doel hebben, ondanks dat er flinke verschillen kunnen zitten in expertise en achtergrond."

In 2010 promoveerde Edgar aan de Universiteit van Amsterdam. Daarna werkte hij er drie jaar als postdoc-onderzoeker. Zijn onderzoeksgebied is Semantic search en alle aanliggende en onderliggende problemen, zoals information retrieval, informatie-extractie, het efficiënt indexeren van de geëxtraheerde data, machine learning en de evaluatie van al die aspecten.

Verschillende dingen hebben meegespeeld bij zijn beslissing om naar Barcelona te gaan. "Allereerst dat Barcelona relatief dicht bij Nederland is, het ligt in dezelfde tijdzone en is erg goed bereikbaar. Verder heb ik in Barcelona stage gelopen tijdens mijn aio-schap. Daardoor kende ik de mensen, het werk, het lab en de stad al. Hetzelfde geldt voor mijn vriendin!"

Cultuurverschillen

"Er is een wereld van verschil tussen Nederland en Spanje. Het valt mij op dat men hier vooral zeer ontspannen is, maar dat is ook niet gek met zoveel cultuur, mooie architectuur, natuur en strand binnen handbereik. Verder hebben de Spanjaarden een compleet ander eetritme. De lunch is rond 14:00 uur en bestaat uit een volwaardige maaltijd. Men gaat pas 's avonds laat weer avondeten, wat meestal niet meer is dan een kleine snack. Een ander verschil is dat al het eten en drinken gedurende de dag betaald wordt door Yahoo."

Afgezien van het eten zijn de cultuurverschillen op het werk volgens Edgar klein. "De werkomgeving binnen Yahoo Research lijkt sterk op een 'toegepaste' variant van een

universitaire onderzoeksgroep in Nederland. De arbeidsvoorwaarden zijn wel anders dan in mijn vorige functies, maar dat zijn vooral zaken die samenhangen met de overstap van een universiteit naar een bedrijf. Dit varieert van de hoogte van het salaris tot het gratis eten en drinken. Verder valt Spanje natuurlijk binnen de EU, dus zijn de daadwerkelijke verschillen qua arbeidsomstandigheden niet heel groot."

Edgar Meij
Yahoo, Spanje

Werk en privé

Ook de scheiding tussen werk en privé is niet heel anders dan in Nederland. "In Nederland is het gebruikelijk om met collega's sociale

activiteiten te ondernemen buiten werktijd. Dat is hier hetzelfde alleen vinden deze veelal plaats op een terras, in het park of op het strand." Edgar is nog te kort in Barcelona om te zeggen wat hij graag zou willen meenemen naar Nederland. Hij kan wel iets noemen wat hij heeft meegebracht uit Nederland en in Spanje met succes heeft geïntroduceerd: stroopwafels.

es.linkedin.com/in/edgarmeid

YAHOO!

Een terrasje pakken is typisch Europees

Paul Buitelaar bracht zijn hele academische loopbaan door in het buitenland. Hij woont en werkt nu in Ierland, als Senior Research Fellow bij het Digital Enterprise Research Institute (DERI) van de National University of Ireland in Galway. Hij leidt een onderzoeksgroep die zich richt op natuurlijke taalverwerking voor en met semantische technologieën. Hij werkt aan toepassingen als semantiek-gedreven information extraction and integration en domain-adaptive text mining.

Paul Buitelaar
DERI, National
University of
Ireland

Hij pakte in 1992 zijn koffers om in Boston, USA zijn PhD te doen bij James Pustejovsky aan de Brandeis University. "De verwachtingen waarmee ik vertrok zijn grotendeels uitgekomen, maar op een andere manier dan ik toen dacht. Ik had weinig voorstelling van het normale leven in de VS. Mijn voorstelling was toch vooral bepaald door Amerikaanse films en tv-series; we hebben het over de tijd van voor het Web. Ik had me niet echt voorgesteld dat ik in een houten huis zou wonen, maar heb daar toch vijf jaar in gewoond. Iedereen

woont daar zo - en niet in een wolkenkrabber. Het leven in Amerika is ook veel rustiger dan ik vooraf dacht. New York is natuurlijk anders, maar dat gaat alleen over Manhattan. Boston is wel een epicentrum voor wetenschap en dat merkte ik aan de boekwinkels - opnieuw, we hebben het over de tijd van voor Amazon."

Na ruim vijf jaar in de VS vertrok Paul naar het Language Technology Lab van DFKI GmbH (German Research

Center for Artificial Intelligence) in Saarbrücken. Daar werkte hij tot 2008 als Senior Researcher. Vanaf 2001 was hij co-hoofd van het DFKI Competence Center Semantic Web.

Verschillen

Wat heeft Paul ervaren als de grootste cultuurverschillen tussen de drie landen waar hij werkte, vergeleken met Nederland, waar hij studeerde? "Op de eerste plaats zijn de verschillen tussen de Europese landen minder groot vanaf de overkant van de oceaan. Ik herinner me dat Europese studenten onder elkaar veel gemeenschappelijks herkenden tegenover hun leefomgeving in de VS. Een

klein voorbeeld is de cultuur van op een terrasje zitten in Europa. Dat bestaat vrijwel niet in Amerika. In ieder geval niet in dezelfde vorm of met dezelfde functie."

Paul ziet grote verschillen tussen Ierland en Duitsland als het gaat over contact tussen universiteit en industrie. "In Ierland is de samenwerking tussen universiteit en bedrijfsleven erg goed en flexibel. De overheid stimuleert dit ook. Het is een voordeel dat Ierland een klein land is, de lijnen zijn kort. Persoonlijk contact speelt een grote rol. In Duitsland gaat alles wat formeler en daarmee ook wel stroever. Er wordt veel ingezet op samenwerking tussen grote Duitse bedrijven en de Duitse overheid. In Ierland wordt vaak gebruik gemaakt van Iers-Amerikaanse verbindingen.

"De verschillen met Duitsland ben ik meer gaan beseffen sinds ik in Ierland woon. De Ieren zijn net als de Nederlanders vrij flexibel. Dat is bij Duitsers minder en dat heeft een effect op de werkomgeving. In Ierland kan meer spontaan gebeuren, bottom-up georganiseerd." En zo komt Paul uiteindelijk toch nog bij Nederland uit. "Nederlanders zijn goed in het vinden van een middenweg hiertussen: ze zijn goed georganiseerd en tegelijk flexibel en pragmatisch waar het kan of moet."

www.linkedin.com/pub/paul-buitelaar/6/25/38b

Een lange lijst met cultuurverschillen

John Nerbonne, Amerikaan van geboorte, is sinds twintig jaar hoogleraar alfa-informatica in Groningen. Na zijn promotie in 1983 ging hij in Californië aan het werk als docent informatica en onderwees Cobol aan bedrijfskundigen. Daarna was hij vijf jaar 'senior engineer' bij HP labs in Palo Alto. Vervolgens werkte hij drie jaar in Saarbrücken aan het DFKI (Deutsches Forschungszentrum für Künstliche Intelligenz). Passie voor wetenschap en computationele taalkunde dreef hem naar Groningen.

"Mijn focus is de analyse van uitspraakvariatie, vooral in dialecten, maar ook in vreemde taal-accenten, in taalcontact, diachrone taalkunde en in de detectie van taalstoornissen. Ik gebruik standaardalgoritmen voor reeksvergelijkingen (zoals edit-afstand), maar uiteraard komen ook verfijningen voor ten behoeve van de bijzondere focus. Ik ben geboeid door zuiver wetenschappelijke kwesties maar loop ook warm voor toepassingen. Bijvoorbeeld het herkennen van transliteratie uit talen met andere alfabetten. Collega Greg Kondrak (Alberta) heeft een leuke toepassing ontdekt in het detecteren van medicamentnamen die makkelijk te verwisselen zijn. In de VS worden nu medicamentnamen met behulp van zijn software gecheckt!"

Groningen

Hoewel hij als Amerikaan meende op deze aarde niet dicht bij de hemel te kunnen komen dan in Noord-Californië, bracht de liefde hem naar Europa. Hij werkte drie jaar bij het DFKI in Saarbrücken en ging daarna naar Groningen. Het DFKI is in feite een onderzoeksbedrijf, vindt hij. In Groningen verwachtte hij meer vrijheid te krijgen als onderzoeker. De relatieve veiligheid van een vaste baan aan de universiteit trok hem ook aan. John kende de taalkunde in Groningen en in het bijzonder de computationele taalkunde. De toekomst zag er veelbelovend uit: Gosse Bouma was er al en Gertjan van Noord had net getekend om te komen. Zijn verwachtingen zijn grotendeels uitgekomen.

Als we vragen of hem cultuurverschillen opvielen, zegt hij meteen: "Zoals alle expats heb ik een lange lijst!". Maar hij wil dit meteen

nuanceren door te zeggen dat het tendensen zijn en geen categorische verschillen.

Cultuurverschillen

Voorbeelden uit zijn lijst zijn 'het niet tegemoet komen aan mensen die de trein of lift willen uitstappen' en 'mensen die op straat zomaar tegen je opbotsen zonder hun excuses aan te bieden - onvoorstelbaar'. Zijn Amerikaanse reactie was om agressie te vermoeden, maar het bleek altijd om een soort onoplettendheid of onverschilligheid te gaan. Ook de 'dat moet kunnen' attitude was nieuw voor hem. En als hij kinderen op de speelplaats terechtwees, dan vonden andere volwassenen hem een bemoeial. Die kinderen konden het toch zeker zelf wel regelen? En last but not least: de beroemde Nederlandse vergadercultuur met de voorkeur voor planning boven uitvoering. John zegt: "Walter Laqueur noemde dit verschijnsel, samen met de hang naar compromissen waarmee het gepaard gaat, 'the Dutch disease'. Dit heeft zeker soms voordelen maar voelt voor mij vreemd. In wetenschappelijke samenwerking heb ik er nooit van last gehad, maar in het bestuurswerk...".

John heeft ook kort in Japan en Frankrijk gewerkt. Zijn algemene indruk is dat wetenschappers over de hele wereld redelijk vergelijkbaar met elkaar omgaan. De omgang met leidinggevenden verschilt wel. In de VS weet iedereen wie de baas is en daar hoeft je het ook niet over te hebben. Je mag best van mening verschillen met je baas, maar uiteindelijk draagt hij of zij de verantwoordelijkheid. In Nederland beleeft hij dit grotendeels ook zo, maar toch is er, zeker op de universiteit, een minderheid die denkt dat het allemaal democratischer zou moeten zijn. "Die mensen vinden het prettig de gezagsverhoudingen steeds weer te problematiseren. Dit zijn mensen die bijvoorbeeld in een vergadering vertellen dat zij ook recht van meningsuiting hebben. Alsof dat ooit ter discussie stond. Vaak hebben ze niet veel meer te zeggen. Ze rouwen wellicht om '68", aldus John.

John Nerbonne
Rijksuniversiteit
Groningen

Arbeidsverhoudingen

John zegt zelf als leidinggevende in Nederland de jaarlijkse voortgangsgesprekken recht-toe, rechtaan uit te voeren. Voor zijn gevoel stond hij daar lang alleen in. Leidinggevende collega's 'wilden niet naast hun schoenen lopen' en hadden andere redenen om dit soort werk te vermijden. "Maar de manager hoeft zich niet te verbeelden de beste in een groep te zijn. Ik stelde me altijd op de positie dat leidinggeven zinvol is en ook nodig voor een goed functionerende groep."

Een groot aantal Nederlanders wil hem vertellen hoe het in de VS is, hoe verziekt arbeidsverhoudingen zijn of hoe bang iedereen daar is om zijn baan te verliezen. Ze weten naar eigen zeggen alles van de 'Amerikaanse toestanden'. John vindt dit een merkwaardige afwijking van Nederlanders. Hij zou zelf nooit in zijn hoofd halen om een Italiaan te vertellen hoe het is om in Italië te werken of te wonen.

Het valt John op dat de vakanties hier veel langer zijn. Nederlanders nemen ook meer vakantie, zelfs al nemen de meeste collega's in de wetenschap niet hun hele vakantie op. De rechtspositie voor universitaire medewerkers is vergelijkbaar, maar in Nederland toch minder goed. Hij geeft toe dat in de VS bij financiële nood soms hele afdelingen geslo-

ten worden, maar verder is 'tenure' vrijwel onschendbaar. De reorganisatie die nu in Groningen gaande is laat volgens hem zien dat Nederland niet geaccepteerd heeft dat academische vrijheid moet worden beschermd door vaste aanstellingen.

John vindt de scheiding tussen werk en privé heel variabel, het verschilt per groep. In de jaren '90 kreeg hij bijvoorbeeld van collega's in andere plaatsen de indruk dat er 's avonds regelmatig informele bijeenkomsten waren en dat er zelfs partners werden gevonden binnen dezelfde onderzoeksgroep. Hier liepen werk en privé duidelijk in elkaar over.

Wetenschap en bedrijfsleven

Volgens John moet men overal veel op pad om samenwerking te stimuleren. In Nederland valt hem daarbij op dat het bedrijfsleven 'onderzoek' vaak als 'marktonderzoek' opvat. Het bedrijfsleven krijgt volgens hem subsidies 'voor ieder akkefietje' en ziet dat als een verworven recht.

Zelf wilde John graag aan strategisch onderzoek blijven doen na zijn tijd in het bedrijfsleven. Hij zegt daar tot nu toe niet erg succesvol in te zijn geweest. Een voorbeeld van een tegenvaller was een gefinancierd project met een groot callcenter. John werkte met Gosse Bouma en Tanya Gaustad aan een systeem dat automatisch e-mails beantwoordde. Hoewel 40 procent van de e-mails automatisch goed werd beantwoord, had het bedrijf het te druk om iets met de resultaten te doen.

Liefde voor taal

In Nederland bestaat een rijke belangstelling voor wetenschap en in het bijzonder voor taal. "Denk aan de wetenschapsbijlagen van NRC en de Volkskrant" zegt hij, "of aan de populaire artikelen van Pauline Cornelisse, Wim Daniels en Liesbeth Koenen. Dit biedt bescherming voor ons als taalwetenschappers." De grote belangstelling voor promoties is iets om te koesteren. De persoonlijke belangstelling voor de kandidaat zal meespelen, maar toch durft John te stellen dat nergens anders ter wereld zo veel samenvattingen van proefschriften worden gelezen.

Verder vindt John Nederlanders op een gezonde manier opportunistisch. "Wat ik trouwens helemaal positief bedoel", voegt hij daar snel aan toe. Hij heeft collega's die altijd één of twee dagen vrij nemen als er natuurijs is. Anderen zijn na één dag zon al bruin. "Men grijpt hier de dag, mooi!"

www.linkedin.com/in/johnnerbonne

Een kritische blik is gezond, zelfs tegenover je meerderen

Dorota Iskra komt uit Polen. Ze studeerde Engels in Utrecht. Direct na haar afstuderen deed ze promotieonderzoek aan de University of Birmingham in de UK. Sinds 2012 werkt ze voor Appen als Vice President Business Development Europe.

Na haar afstuderen had ze het idee dat ze graag verder wilde in het onderzoek en naar een verdieping zocht. Gaandeweg kwam ze er achter dat onderzoek niet haar ding was: "Het is te solistisch, te veel gefocust op details en op mijn niveau weinig impact. Ik wilde graag de resultaten van mijn werk gebruikt zien worden."

Toepasbaarheid

De banen die daarna volgden waren steeds meer toegepast: KPN Research, SPEX en daarna Logica. Ze heeft verschillende rollen vervuld bij onderzoeksinstituten en bedrijven maar die hadden allemaal één gemeenschappelijke noemer: spraaktechnologie. Haar huidige functie is commercieel, maar gebaseerd op de inhoud. Appen verzamelt spraak- en taalresources, maakt transcripties en annotaties en levert gerelateerde diensten – alles ten behoeve van makers en gebruikers van taal- en spraaktechnologie.

Haar vele jaren ervaring met resources helpen haar om verschillende invalshoeken beter te kunnen begrijpen en de juiste oplossingen aan klanten te kunnen bieden. "Ik ben geïnteresseerd in toepassingen van spraak- en taaltechnologie die ons dagelijkse leven makkelijker maken. Denk bijvoorbeeld aan Google translate - ideaal met een Braziliaanse werkster die alleen Portugees spreekt! Of real-time speech-to-text translation van een Engelstalige presentator als je alleen Frans spreekt."

Kansen

Dat ze in de spraakautomatisering zou komen te werken lag niet direct voor de hand. "Ik ben naar Nederland gekomen om privéredenen. Ik had een Nederlandse vriend en het leek ons makkelijker om ons leven samen op te bouwen in Nederland dan in het Polen van begin jaren '90. Om mijn kansen op werk te vergroten besloot ik mijn studie Engels in Nederland af te maken. In Utrecht hoorde ik over spraakautomatisering wat voor mij een ideale brug was tussen taal en exacte vakken. Tegen de verwachtingen in van mensen die mij de kant van vertalen en tolken wilden opsturen, omdat ik Pools, Engels en Nederlands sprak, koos ik

spraakautomatisering. Een specialisatie die ik nog steeds moeilijk aan sommige van mijn familieleden kan uitleggen."

Wat haar tijdens haar studie Engels in Nederland allereerst opviel was dat een aantal vakken toch in het Nederlands werd gegeven. Ook had ze ineens 14 uur colleges per week in plaats van 35 uur die ze gewend was. "Een makkie dus!"

Dorota heeft nooit in Polen gewerkt maar kent wel veel mensen die daar werken. Ze werkt nu met een aantal Poolse bedrijven samen. "Sinds ik vertrok in 1991 heeft Polen een enorme ommezwaai gemaakt, van de werkcultuur die gepaard ging met het communistische systeem naar het totaal tegenovergestelde. Vroeger was er onvoorwaardelijke sociale zekerheid, er waren nooit ontslagen en er was weinig drang naar commercie of productiviteit. Nu moet je om je baan te behouden lange dagen maken, enorm concurreren om verder te komen en zeker in het begin moet je genoeg nemen met wat je krijgt. Deze beide extremen zijn op dit moment goed zichtbaar, de meeste mensen zitten er ergens tussenin."

Dorota Iskra
Appen

Polen

Met de ommezwaai zijn ook de arbeidsvoorwaarden veranderd, vanuit de zekerheid van het communistische bewind tot de meest extreme vorm van kapitalisme. In de publieke sector zijn de salarissen laag maar de secundaire arbeidsvoorwaarden zijn nog steeds goed. In de commerciële sector zijn de salarissen niet altijd goed (op hogere niveaus wel) en de arbeidsvoorwaarden laten veel te wensen over.

"Eén verschil dat me bijzonder aansprak als vrouw, is dat vrouwen 5 jaar eerder met pensioen mogen dan mannen. Tot nu toe was het bij vrouwen 60 jaar. In het huidige economische klimaat gaat deze leeftijd ook omhoog, maar de pensioengerechtigde leeftijd blijft altijd 5 jaar lager dan voor mannen."

Wat betreft de scheiding tussen privé en werk ziet Dorota weinig verschillen. "Ik denk dat de manier waarop die scheiding ligt zowel in Nederland als in Polen afhankelijk is van het type baan en de werkcultuur binnen de organisatie waarin je werkt."

Ze ziet wel een ander verschil. De verhoudingen op de Poolse werkvloer zijn veel hiërarchischer. Bazen houden afstand en het is geen gewoonte om ze te tutoyeren. Het wordt ook niet op prijs gesteld om ze tegen te spreken. De Nederlandse en Angelsaksische werkcultuur vindt ze veel prettiger. Minder formaliteit op de werkvloer is zeker gezond en ook een kritische blik is gezond, zelfs tegenover je meerderen.

nl.linkedin.com/pub/dorota-iskra/2/926/b36

- advertentie -

marketing
communicatie
zichtbaarheid
dialogo
netwerken
likes
volgers
meer conversie
strategie
communities

Leonard

Leonard bv

Vuurdoornlaan 3
4902 SE Oosterhout

T 0162 453 203

I www.leonard.nl

Twitter: [leonard_bv](https://twitter.com/leonard_bv)

Facebook: [leonardcommunicatie](https://facebook.com/leonardcommunicatie)

Live and let live

Mirjam Wester kreeg in 2003 de kans om te verhuizen naar Edinburgh, Schotland dankzij een TALENT-beurs van NWO. Daar is ze gaan werken bij het Centre for Speech Technology Research (CSTR) waar zij inmiddels senior researcher is.

Ze studeerde in 1996 af aan de Universiteit van Utrecht in de Fonetiek (specialisatie Taal- en Spraaktechnologie). Daarna werd ze aio in Nijmegen aan de KUN (nu Radboud Universiteit). Tijdens haar promotietijd bracht ze een jaar door in de Verenigde Staten waar ze verbonden was aan het International Computer Science Institute (ICSI) te Berkeley, Californië. Ze promoveerde in 2002 en werkte toen nog een jaar als post-doc bij Taal en Spraak in Nijmegen aan een EU-project. In 2003 werd ze Research fellow aan het CSTR, University of Edinburgh. Ze is met name geïnteresseerd in het toepassen van de kennis over menselijke spraakperceptie en -productie in de spraaktechnologie.

Motieven

Haar vertrek uit Nederland was op de eerste plaats vanwege werk. Mirjam wilde binnen de wetenschap blijven werken aan de spraaktechnologie. Door de TALENT-beurs van NWO kon ze naar Edinburgh gaan. CSTR had mensen met de juiste soort expertise waar ze graag mee samen wilde werken. "Mijn verwachting was een jaar aan de slag te gaan en dan wel weer verder te kijken. Tien jaar later ben ik nog steeds in Edinburgh."

Maar ze noemt ook persoonlijke redenen. Want al is ze Nederlands staatsburger, ze heeft geen bijzondere affiniteit met Nederland. "Nederland is te klein. Er wonen te veel mensen en het landschap doet het niet voor mij, het is te vlak - er zijn geen bergen."

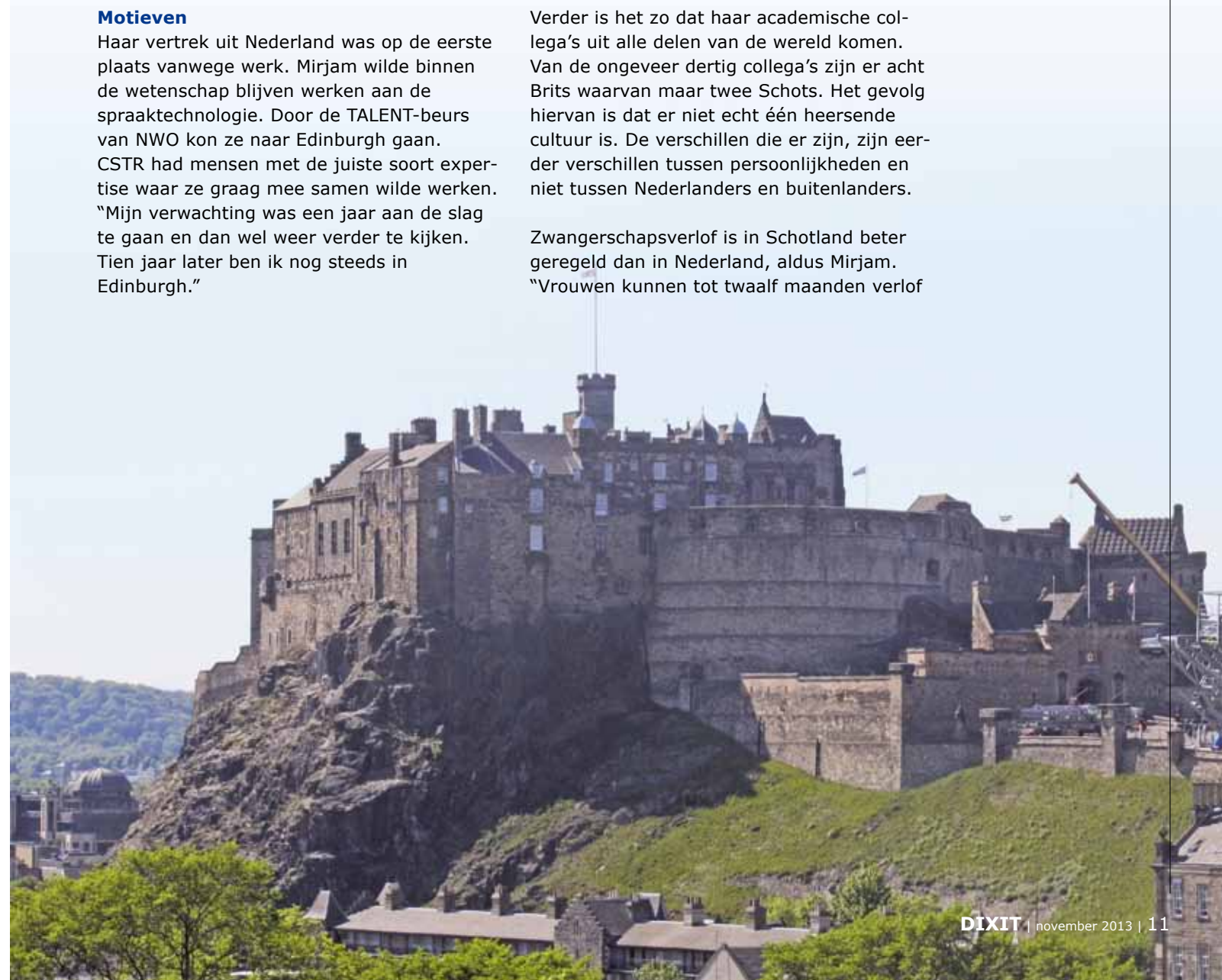
Cultuur

Versillen met Nederland ziet ze zeker. Ook op het werk. Het is haar opgevallen dat het ondersteunend personeel in Edinburgh veel behulpzamer is. "Computerondersteuning en administratieve mensen zijn echt ondersteunend personeel. In Nederland is er veel meer een houding van 'dat valt niet onder mijn taakomschrijving'".

Verder is het zo dat haar academische collega's uit alle delen van de wereld komen. Van de ongeveer dertig collega's zijn er acht Brits waarvan maar twee Schots. Het gevolg hiervan is dat er niet echt één heersende cultuur is. De verschillen die er zijn, zijn eerder verschillen tussen persoonlijkheden en niet tussen Nederlanders en buitenlanders.

Zwangerschapsverlof is in Schotland beter geregeld dan in Nederland, aldus Mirjam. "Vrouwen kunnen tot twaalf maanden verlof

Mirjam Wester
CSTR, University
of Edinburgh

opnemen waarvan maar drie maanden onbetaald zijn. De overige negen maanden vallen uiteen in twee maanden volledig salaris, drie maanden vijftig procent en vier maanden statutory maternity pay, dat is £120,- per week. Mijn ervaring in mijn directe omgeving is dat vrouwen die tijd ook echt nemen." Zelf is Mirjam in de afgelopen acht jaar drie keer met zwangerschapsverlof geweest voor periodes van respectievelijk negen, tien en twaalf maanden. "Ik heb het feit dat ik kon kiezen om thuis te blijven als erg positief ervaren en denk dat ik in Nederland niet dezelfde keuzes had kunnen maken."

De scheiding tussen werk en privé ziet Mirjam als een zeer persoonlijke zaak. "Je kunt je privé en werk totaal scheiden in allebei de landen en ook ze totaal laten samenvloeien als je dat zou willen."

Haar ervaring is dat er weinig verschillen zijn tussen Nederland en Schotland voor wat betreft de verhoudingen met leidinggevenden en collega's. De interactie met haar collega's ervaart ze als vergelijkbaar met wat ze in Nederland meemaakte.

Privé

Buiten de werksfeer vallen haar meer zaken op. "Mijn ervaring is dat Britten over het algemeen beleefder zijn dan Nederlanders en zich niet met zaken van anderen bemoeien. Een andere manier (Nederlandse manier) om hier tegenaan te kijken is dat Britten niet eerlijk en oprecht zijn, ze zeggen niet wat ze denken." Voor het openbare leven gaat haar voorkeur duidelijk uit naar de Britse insteek; ze stelt beleefdheid op prijs en hoeft de mening van een willekeurige voorbijganger niet te horen. In haar privéleven geeft ze echter de voorkeur aan Nederlandse duidelijkheid en oprechtheid.

"Een gemiddelde Brit vertrouwt de regering voor geen meter maar geeft zomaar persoonlijke informatie aan een bedrijf. In Nederland is het omgekeerde waar. Het Britse wantrouwen van de regering zorgt ervoor dat zaken in de UK (de staat van het wegdek, het openen van een bankrekening) niet zo efficiënt geregeld zijn als in Nederland."

Als ze iets uit Schotland naar Nederland zou mogen meenemen dan zou ze de mentaliteit van 'live and let live' importeren. En omgekeerd? "Vanuit Nederland heb ik de traditie van taart voor verjaardagen meegebracht. Zoals het vaak gaat met zulke dingen is de traditie enigszins aangepast. Het is niet altijd de jarige die trakteert maar vaak wordt de jarige met taart verrast."

Tot slot trakteert ze zelf op een aardige anekdote: "Een interessant voorval deed zich een aantal jaren geleden voor toen een goede Nederlandse (Amsterdamse) vriendin bij ons op bezoek was. Edinburgh is een erg mooie stad met oude steegjes, fraaie gebouwen en stenen muurtjes. Over dit laatste merkte mijn vriendin op: "Wat is het toch met al die muurtjes - hebben de Schotten iets te verbergen?" Het omgekeerde krijg ik te horen van Schotse/Britse vrienden die naar Nederland gaan en zich verbazen over het gebrek aan gordijnen: "Do they not care at all about their privacy?"

uk.linkedin.com/pub/mirjam-wester/37/69a/4a0

Verskil mag er wezen

Steeds meer mensen werken in het buitenland en staan daar voor allerlei uitdagingen, zoals omgaan met de cultuur van het gastland. Iedereen valt weer wat anders op, wat je duidelijk terugziet in de interviews in dit nummer. Paul Buitelaar valt het bijvoorbeeld op dat Duitsland veel minder flexibel is dan Nederland, terwijl Valentin Jijkoun verrast is over de informaliteit van de interactie in Nederland in vergelijking met Rusland. Anna Aalstein vertelt over de verschillen in beleefheidsregels tussen Nederland en Polen en Toine Bogers merkt op dat Denemarken nog veel meer dan Nederland een cultuur heeft van 'doe maar gewoon dan doe je al gek genoeg'. Een aantal meer bekende verschillen wordt ook genoemd, zoals de Nederlandse directheid, het belang dat er gehecht wordt aan vakanties en het feit dat zoveel Nederlanders de gordijnen 's avonds open laten.

Relatief verschil

Interessant om te zien is dat een cultuurverschil heel anders kan worden ervaren afhankelijk van waar iemand vandaan komt. Zo karakteriseert John Nerbonne de vergadercultuur in Nederland als 'the Dutch disease', terwijl Tim van de Cruys het juist in Frankrijk een 'uitputtingsslag' vindt. Esther Klabbers geeft de voorkeur aan de Nederlandse directheid boven de nuancering die Amerikanen vaak nog aanbrengen, terwijl Anna Aalstein zegt: "Een Pool zal kritiek niet zo snel persoonlijk nemen als het op werk gericht is. Hij is daardoor directer en vrijer in het uiten van kritiek. In Nederland wordt kritiek zo voorzichtig gebracht, dat iemand met een Poolse achtergrond vaak niet begrijpt wat er wordt bedoeld."

Wat valt jou op?

Culturen kunnen op een aantal dimensies worden ingedeeld. Dit is een van de redenen dat de geïnterviewden allemaal andere verschillen opnoemen, afhankelijk van het land waar ze vandaan komen en waar ze naartoe gaan. Een voorbeeld is de vaak genoemde dimensie individualisme versus collectivisme. In individualistische culturen staat het individu voorop, terwijl in collectivistische culturen de groep als belangrijker wordt gezien. Gerhard van Huyssteen uit Zuid-Afrika, een meer collectivistisch land dan Nederland*, merkt dit cultuurverschil dan ook op en zegt over zijn thuisland: 'De groep is altijd sterker dan het individu [...]: people are people through other people.'

Marian van Bakel promoveerde in 2012 aan de Radboud Universiteit Nijmegen op het proefschrift 'In Touch with the Dutch'. Expats werden in contact gebracht met een Nederlandse host met wie ze allerlei activiteiten ondernamen. Dit gaf verrassende uitkomsten. Vanaf 1 september 2013 werkt ze als postdoc aan het Department of Leadership and Corporate Strategy van de University of Southern Denmark. "Ik vond het erg interessant om de verschillende perspectieven van de expats te lezen. Vooral het interview over Denemarken heb ik met interesse gelezen omdat ik daar nu sinds een paar weken werk."

Department of Leadership and Corporate Strategy van de University of Southern Denmark: www.sdu.dk/en.

Lees Marian's blog over expats en interculturele communicatie: marianvanbakel.wordpress.com

Lees de samenvatting van haar proefschrift: <http://marianvanbakel.files.wordpress.com/2013/03/in-touch-with-the-dutch-nederlandse-samenvatting.pdf>

dk.linkedin.com/pub/marian-van-bakel/2/a8/7a0

Een andere reden waarom een bepaald verschil juist jou opvalt, is dat het na aan je hart ligt. Het kan daarbij om relatief kleine dingen gaan die iemand anders misschien helemaal niet belangrijk vindt. Zo mist Esther Klabbers in Amerika het gemak van overal even heen fietsen en zou Gerhard van Huyssteen in Nederland hebben kunnen blijven als er meer

Marian van Bakel
Department of
Leadership and
Corporate
Strategy,
University of
Southern
Denmark

zon was geweest. Het is daarom belangrijk om je bij een internationale uitzending ook te realiseren wat je echt gaat missen zodat je kunt kijken of je dat gat op een andere manier kunt opvullen.

Dimensies

De indeling in dimensies is een handig handvat om naar culturen te kijken, maar het is belangrijk om je te realiseren dat het gaat om generalisaties en dat de score op de dimensie het gemiddelde aangeeft.

Cultuur is als een normaalverdeling met uitlopers naar beide kanten: er zijn dus ook Zuid-Afrikanen die meer individualistisch zijn dan sommige Nederlanders. Daarnaast is nationale cultuur niet de enige oorzaak van verschillen. Er kunnen regionale verschillen zijn (denk aan de Randstad en Limburg), maar ook verschillen tussen generaties, religies en sociale klasse. Ook beroeps- en cultuur kan een belangrijke rol spelen, zoals John Nerbonne opmerkt: 'Mijn indruk is dat wetenschappers over de hele wereld redelijk vergelijkbaar zijn in omgaan met elkaar'.

Cross-culturele training

Wat is een goede voorbereiding voor een verblijf in het buitenland? Veel organisaties bieden hun expats cross-culturele training aan. Dit kan van alles inhouden – van een simpele presentatie over het gastland tot rollenspellen en de mogelijkheid om alvast een kijkje te nemen op de nieuwe locatie. Een andere manier om de nieuwe cultuur te leren kennen, is contact maken met mensen van het gastland. Marc Swerts vertelt hoe hij heel gericht zijn Japanse collega's opzocht om 'nog beter de ins en outs van een bepaalde maatschappij of cultuur [...] [te] leren kennen'.

Maar hoe maak je contact met mensen uit het gastland? Dat is niet in alle landen even makkelijk, zoals Toine Bogers opmerkt over Dene-marken. Ook Nederland staat niet als makkelijk te boek volgens de expats zelf, zoals blijkt uit de Expat Explorer Survey uit 2010. In mijn proefschrift *In Touch with the Dutch* bracht ik daarom expats in contact met een Nederlandse host. Dit bleek een positief effect te hebben: vergeleken met expats zonder host communiceerden expats met host makkelijker met mensen uit het gastland, kregen ze meer sociale steun van hen, waren ze sociaal initiatiefrijker en bleven ze meer open minded. Het kan best lastig zijn om contacten met mensen uit het gastland te leggen, maar deze contacten kunnen veel opleveren en een verblijf in het buitenland makkelijker maken. Zeker als je in je werk veel te maken hebt met mensen uit het gastland.

Positief

Het ligt voor de hand om alleen naar de negatieve kanten van het gastland te kijken en het thuisland te idealiseren. Maar zoals Gerhard van Huyssteen opmerkt over een cultuurverschil dat hij beschrijft: 'Dat is natuurlijk niet verkeerd, maar wel anders'. Rosemary Orr geeft daarover een prachtig advies: 'De kunst, als immigrant waar dan ook, is om naar de positieve kanten te kijken van de cultuur die je verlaten hebt en van de cultuur die je binnengegaan bent, en die te combineren tot een nieuwe sociale identiteit... Niet altijd even makkelijk, maar je wordt er als persoon rijker van.'

Noot

* in Hofstede's rangorde van 53 landen (zie www.geerthofstede.nl) komt Nederland op de gedeelde vierde plaats en Zuid-Afrika op de 16e plek (Amerika staat op nummer 1 als het meest individualistische land).

Het bedrijfsleven heeft een snellere klok

Dat hij in Nederland zou promoveren in de taaltechnologie, zou hij zelf bij zijn afstuderen in 1999 niet geloofd hebben. Valentin Jijkoun, Rus van geboorte, studeerde wiskunde en informatica aan de universiteit van St. Petersburg. Sinds 2002 woont hij in Amsterdam en hij werkt nu bij een taaltechnologiebedrijf.

Valentin koos er na zijn studie voor om verder te gaan in de wiskundige logica en bewijstheorie, als promovendus bij de Russische Academie van Wetenschappen. Tegelijkertijd werkte hij als softwareontwikkelaar want het salaris van een promovendus in Rusland was "nauwelijks genoeg voor een krat bier". Na een jaar besloot hij op zoek te gaan naar een baan waarin hij zijn twee werkvelden, theoretische modellen en concrete praktische toepassingen, kon combineren. Op een mailinglist zag hij een vacature voor een project met de naam 'Computing with Meaning', bij Maarten de Rijke in Amsterdam. Dat was precies wat hij wilde. Zo kwam hij in 2002 naar Nederland en promoveerde hij vier jaar later in de taaltechnologie. Tussen 2006 en 2011 werkte hij als postdoc bij de Universiteit van Amsterdam. Daarna besloot hij het bedrijfsleven in te gaan. Hij werkt nu bij Textkernel, een taaltechnologiebedrijf in Amsterdam.

Cutting Edge

"Mijn interesse ligt nu vooral bij machine-learning, informatie-extractie en grootschalige webmining. Hoe bouw je een systeem dat gegevens (zoals telefoonnummers, adressen, contactpersonen) verzamelt over alle Nederlandse bedrijven, met een precisie van 95 procent? Hoe maak je een classifier die op basis van de tekst, een vacature toewijst aan een van de 2000 mogelijke beroepsklassen? Ik vind het heel interessant om de ontwikkeling van die nieuwe, 'cutting-edge' technologieën te combineren met het aangaan van technische uitdagingen."

Nu Valentin ervaring heeft met zowel een universiteit als een bedrijf, valt hem op dat de samenwerking tussen die twee niet altijd even soepel verloopt: "Het bedrijfsleven werkt met een snellere klok. Een project van enkele maanden is al een groot project, terwijl op de universiteit diezelfde periode vaak alleen genoeg is om op te warmen. Daarom is het moeilijk om samenwerking te coördineren, is mijn ervaring."

Interactie

Valentin noemt de menselijke interactie het grootste verschil tussen Nederland en Rusland: "Aan de ene kant is de interactie in Nederland veel informeler. Ik vond het in het begin heel vreemd dat iedereen hier gewoon 'jij' zegt tegen elkaar. Zelfs een promovendus tegen zijn promotor, dat zou ik in Rusland nooit durven! Of dat een professor een biertje kan gaan drinken met studenten. Maar aan de andere kant is de interactie veel meer gestructureerd. Je kunt nergens naartoe zonder een afspraak te maken. Een collega maakte zelfs afspraken met haar moeder; dat is voor een Rus onbegrijpelijk."

Die verschillen in interactiestijl hebben niet direct een weerslag op de verhoudingen met leidinggevenden en collega's. Valentin heeft in beide landen goede vrienden onder zijn collega's en hij heeft in beide landen een positieve werksfeer ervaren. Wel vindt hij het soms lastig om een goede balans te houden tussen werk en privé. "Dat is een 'acquired skill' die komt met de jaren. De meest spannende periode waren de eerste jaren van mijn promotieonderzoek. Ik wilde zoveel leren, uitproberen en bereiken, dat er nauwelijks tijd was voor mijn privéleven."

"Wat ik graag naar Rusland zou willen meenemen is de algemene aandacht voor de omgeving. Nederlanders voelen zich vanzelfsprekend verantwoordelijk, niet alleen voor zichzelf, hun familie en vrienden, maar ook voor hun straat en hun stad. In Rusland beslaat dat gevoel een veel kleiner gebied, dat is zeker een van de oorzaken van de lagere levenskwaliteit."

nl.linkedin.com/pub/valentin-jijkoun/4/53b/687

Valentin Jijkoun
TextKernel

textkernel
Semantic Recruitment Technology

Calvinisten en katholieken

Anna Aalstein (meisjesnaam Mlynarczyk) heeft twee studies gedaan, Germanistiek en Neerlandistiek in Warschau en Berlijn. Ze promoveerde bij het UiL-OTS (Instituut voor Linguïstiek) in Utrecht. Ze legt uit: "In het laatste stadium van mijn studie Neerlandistiek kreeg ik een beurs om als masterstudent een paar maanden naar Utrecht te gaan. Daar leerde ik mijn toekomstige promotor kennen. Het leek me de beste keuze om als student Neerlandistiek in Nederland te promoveren. In Utrecht deed ik onderzoek naar tijd en aspect in het Pools. Het was nooit een bewuste keuze om te emigreren."

Anna Aalstein
INL

Anna Aalstein komt uit Polen en werkt sinds 2008 op het INL in Leiden. Eerst bij de TST-Centrale, nu bij de Taalbank, aan de morfologische module van een groot lexicon van het Nederlands. Anna is geïnteresseerd in taalkundige en taalfilosofische onderwerpen: "Mijn grootste interesse gaat uit naar semantiek van tijd en aspect, lexicale semantiek en taalcontactfenomenen, maar ik vind computationele taalkunde ook erg boeiend."

Context

Het benoemen van eenduidige cultuurverschillen tussen Polen en Nederland vindt Anna een lastige kwestie, want: "Er is waarschijnlijk geen land in Europa waar Polen zo veel van verschilt als Nederland. Dat komt door de calvinistische traditie, die bijna onverenigbaar is met de ideeën van de rooms-katholieke wereld. Polen geven veel om vrijheid en rechtvaardigheid, ze zijn non-conformistisch, houden van groots leven, ze zijn vrijgevig, gul, genereus, gastvrij, melancholisch en emotioneel. Vanuit Nederlands perspectief zou je deze eigenschappen kunnen interpreteren als opstandig, rebels, pittig, kritisch, agressief, niet nuchter, niet verstandig, gulzig, somber – kortom, een beetje raar. Om de cultuurverschillen goed te interpreteren en te zien voor wat ze echt zijn moet je ze begrijpen vanuit de context waar ze deel van uitmaken. Het kort opnoemen van een paar losse eigenschappen kan misleidend zijn; de onderliggende concepten zijn namelijk bij een Pool en een Nederlander niet hetzelfde."

Tutoyeren

"Toen ik in 1999 naar Nederland kwam, werd ik door mijn promotor aangesproken. Hij zei: 'Je kunt me gewoon tutoyeren, in Nederland zijn we open, er is niet zoveel hiërarchie als in Polen. Je kunt altijd zeggen wat je van dingen vindt en je kunt het gerust een keer met me oneens zijn'. Voor een Pool is zo'n voorstel verwarrend. Het gebruik van het Poolse equivalent van 'u' verschilt van het gebruik van deze beleefdheidsvorm in Nederland. Het duidt in Polen niet op meer of minder hiërarchie, maar geeft aan dat je waarde hecht aan je eigen soevereiniteit en die van de ander. Je gebruikt 'u' ook om tot uiting te brengen dat je iemand respecteert. Je houdt beleefd afstand totdat er duidelijk vertrouwdheid is. Dan pas ga je tutoyeren."

Lachende verkopers

Andere Nederlanders merken volgens Anna ook cultuurverschillen op: "Nederlanders die op bezoek waren in Polen hebben zich vaak bij me beklagd dat mensen 'niet lachen' in winkels of in de bus. Men interpreteert dit in termen van 'somberheid', 'onaardigheid' en 'arrogantie', maar dit is normaal gedrag in Polen. Verkopers in winkels lachen je pas toe als er bijvoorbeeld een leuk gesprek ontstaat. Als ze altijd zouden lachen zouden ze als opdringerig overkomen. Grappig genoeg hoorde ik ook van een paar Polen die op bezoek waren in Nederland dat ze er last van hadden dat een vreemde mevrouw aan de kassa hen zo overdreven toelachte."

Jezelf

Andere verschillen zijn niet zo snel aan de buitenkant te zien: "Als je in Nederland iets doet voor een ander, dan weegt vaak mee of het 'ten koste van jezelf' gaat of niet. In Polen is dit geen punt. 'Jezelf wegcijferen' wordt gezien als innerlijke sterkte en generositeit. Familie, vrienden en burens zijn in Polen heel belangrijk. Men is gewend om dingen voor een ander te doen, gewoon, en – heel belangrijk – voordat de ander daarom hoeft te vragen. Niemand redeneert in termen van 'je grenzen bewaken'. Een kind wordt geleerd om met anderen te delen, en om anderen – vooral zwakkeren – te helpen, en niet om 'aan zichzelf te denken' en 'voor zichzelf op te komen'."

Om dergelijke verschillen te begrijpen is jarenlang werken in de academische wereld volgens Anna onvoldoende. Het helpt als je kennis opdoet van het land, de cultuur en de geschiedenis, maar: "Je hebt ook jarenlange ervaring nodig met het echte leven in de maatschappij. Je leert Nederland pas op het schoolplein kennen, in omgang met andere kinderen en ouders."

Kolega

Op de werkvloer liggen de verhoudingen met leidinggevers en collega's anders dan in Polen: "In Nederland weegt de functie die iemand heeft zwaarder dan de vraag of die persoon een goed punt heeft. Toch heeft iedereen als het goed gaat het idee dat hij mag meebeslissen. Pas als er problemen zijn worden de kaarten op tafel gelegd. Dit zie je

terug in de omgang met kritiek. Een Pool zal kritiek niet zo snel persoonlijk nemen als het op werk gericht is. Hij is daardoor directer en vrijer in het uiten van kritiek. In Nederland wordt kritiek zo voorzichtig gebracht, dat iemand met een Poolse achtergrond vaak niet begrijpt wat er wordt bedoeld. In Polen ga je ook al gauw – als 'het gevoel klopt' – een persoonlijke band ontwikkelen met je collega's. Het is voor wie met taal en cultuur bezig is interessant om op te merken dat er geen equivalent van het woord 'collega' bestaat in het Pools. In Polen hebben we het woord kolega, dat zowel naar een 'kennis/vriend' als ook een 'collega' kan verwijzen."

Druk druk druk

Volgens Anna zijn de arbeidsvoorwaarden in Nederland vele malen beter dan in Polen: "In Polen werken mensen heel hard, vrijwel niemand is zomaar om 5 uur vrij. Je moet vaak overuren maken zonder dat je daarvoor betaald wordt. Men werkt hard maar men maakt daar geen punt van. Als je iemand vraagt hoe het gaat krijg je nooit als reactie 'druk druk druk'. Men kan wel antwoorden 'slecht', wat in Nederland weer niet zo snel zal gebeuren." Anna zou daarom graag de Nederlandse arbeidsvoorwaarden meenemen naar Polen. Ze bedankt tot slot de redactie vriendelijk voor de uitnodiging om aan deze DIXIT mee te werken.

INL SCHATKAMER VAN
DE NEDERLANDSE TAAL

Verlof wordt duur betaald

Esther Klabbers-Judd is assistant professor aan het Center for Spoken Language Understanding Institute on Development and Disability at OHSU, Beaverton, Oregon, USA. Daarnaast werkt zij parttime voor BioSpeech, een bedrijf dat onderzoeksresultaten omzet in producten.

Esther Klabbers
Center for Spoken
Language
Understanding
Institute on
Development and
Disability, OHSU,
USA

Ze werkte in 2001 als postdoc in Eindhoven bij het IPO. Er was toen een grote reorganisatie aan de gang. De nadruk op spraaktechnologie verdween en men ging over op user-centered design. Op dat moment zag ze haar kans in Portland bij het Center for Spoken Language Understanding. Dit werd geleid door Jan van Santen, bij wie ze tijdens haar promotieonderzoek stage had gelopen toen hij nog bij Bell Labs werkte. Ze stuurde hem een e-mail en hij bleek een postdoc plaats vrij te hebben. In mei 2001 bezocht ze hem en de groep. Het zag er allemaal geweldig uit dus waagde ze de stap en vertrok in september 2001 naar Amerika.

Oregon

Het project waar ze aan zou werken sprak haar erg aan. Het bouwde voort op de kennis van spraaksynthese die ze al had opgedaan. De andere promovendi kwamen van over de

spreken we met vrienden af. Dit komt onder meer door hoe de steden hier zijn opgezet, je hebt overal de auto voor nodig. Ik mis de mogelijkheid om naar het werk of naar de winkel te fietsen. Maar zelfs bij ons in de straat zien we onze burens nauwelijks, ook al hebben ze kinderen van dezelfde leeftijd."

Werkdruk

Het is in de VS heel gewoon om ook 's avonds en in het weekend te werken. Omdat Esther een jong gezin heeft probeert ze dat zoveel mogelijk te vermijden. Maar soms vraagt een project meer tijd of moet ze toch 's avonds of in het weekend een les voorbereiden voor haar studenten. "Ik heb geluk dat ik niet in het bedrijfsleven werk, dan zou de werkdruk nog veel groter zijn."

De regels van het universiteitsziekenhuis waar ze voor werkt zijn soms best streng. "Er wordt zoveel onderzoek gedaan met patiënten en medicijnen, dat er allerlei regels zijn om patiënten te beschermen. Voor onze luisterexperimenten is het risico zo minimaal, dat veel van de formulieren sterk overdreven

BioSpeech

BIOMEDICAL APPLICATIONS OF SPEECH TECHNOLOGY

zijn, maar we moeten er toch aan voldoen." Soms is het ook moeilijk om geld te krijgen voor een project via de universiteit, omdat de mensen die de voorstellen beoordelen klinici zijn die de technologie niet begrijpen. Daarom probeert Esther de voorstellen altijd zo te schrijven dat een leek het kan begrijpen. "Maar ze hebben er soms toch moeite mee, of ze willen niet buiten hun eigen klinische omgeving kijken."

Arbeidsvoorwaarden

"Ik heb nog geluk met mijn werk omdat ik 22 vakantiedagen per jaar krijg. Mijn man krijgt er maar 10. Na 5 jaar krijgt hij er 5 dagen bij. Ook ziekteverlof is anders geregeld. Net als bij vakantiedagen, staan er op het loonstrookje ook ziekte dagen die een werknemer kan opnemen. Als hij geen ziekte dagen meer over heeft kan hij dus eigenlijk niet ziek thuisblijven want die dagen worden niet uitbetaald. Een vrouw krijgt maar twaalf weken zwangerschapsverlof en daar moeten de vakantiedagen en ziekte dagen voor worden ingezet. De Nederlandse situatie is wat dit betreft echt beter."

Bedrijfsleven

Haar baas Jan van Santen heeft een eigen bedrijfje opgezet, Biospeech. Een aantal onderzoekers van CSLU werkt ook regelmatig voor Biospeech. Op die manier kunnen ze projectvoorstellen schrijven die worden gefinancierd door NIH. Ze noemt als voorbeeld een 'Small Business Innovation Research grant'. "Een bedrijf moet samenwerken met een universiteit om innovatieve producten of tests te creëren die van toepassing zijn op de gezondheidszorg of het onderwijs. De samenwerking tussen bedrijf en academie gaat heel soepel. We huren als Biospeech zelfs ruimte op onze campus, dus de grenzen tussen werk voor CSLU en werk voor Biospeech lopen in elkaar over. Ik vind het erg leuk om voor het bedrijf te werken, daardoor kan ik aan meer praktische projecten werken die direct mensen helpen."

Omgangsvormen

Esther ziet een opvallend verschil in de wijze van communiceren. Nederlanders zijn over het algemeen heel direct, ze zeggen waar

het op staat. In de VS zijn de mensen soms genuanceerder of ze geven hun mening niet. Ook de etiquette is anders. "Bijvoorbeeld, mijn dochtertje werd vorige week vijf jaar. Als je een kinderfeestje wilt geven moet je van tevoren naar iedereen uitnodigingen sturen. Tijdens het openmaken van de cadeautjes moet je opschrijven wat je van wie hebt gekregen zodat je na het feestje iedereen een bedankkaartje kan sturen. En de kinderen krijgen allemaal een zakje met snoep of speeltjes mee naar huis. Hier is het allemaal veel meer vastgelegd wat je wel en niet moet doen. Dat zie je ook als je gaat trouwen of een baby krijgt. Bij het trouwen hoort een bacheloretteparty en bij de zwangerschap hoort een babyshower, maar alleen als het je eerste kind is."

Terug naar Nederland? Tja. Ze verheugt zich op bezoeken aan Nederland en ziet graag Nederlandse oud-collega's terug op conferenties. In Nederland zou ze zich zonder problemen kunnen aanpassen. "Ik zie een baan in Nederland best als een mogelijkheid, voor mijn man is het moeilijker om ook een baan in Nederland te vinden. Maar de Nederlandse academische wereld heeft veel te bieden en samenwerking zou heel goed mogelijk zijn."

www.linkedin.com/pub/esther-klabbers-judd/b/188/1a9

OREGON
HEALTH & SCIENCE
UNIVERSITY

hele wereld en zo had ze meteen vrienden om de mooie omgeving van Oregon mee te verkennen. Het beviel haar zo goed dat ze na een periode van twee jaar besloot om te blijven. Ze kocht een huis en leerde haar latere man Geoff kennen. Nu woont ze alweer bijna twaalf jaar in Beaverton en heeft een dochter van vijf en een zoon van twee. Ze werkt nog steeds bij CSLU, nu als assistant professor. Ze is blij met de beslissing die ze destijds heeft genomen.

Op het werk merkt ze niet zoveel verschil in cultuur. Ze merkt wel dat haar salaris afhankelijk is van financiering via NIH (National Institutes of Health) of NSF (National Science Foundation). "Daarom moet ik veel projectvoorstellen schrijven. Dat is af en toe wel stressen." Buiten het werk is het zeker anders dan in Nederland. "Ik heb het gevoel dat mensen in Nederland hun burens beter kennen en meer kennissen hebben buiten hun werk. Wij doen veel met zijn viertjes en af en toe

We verschillen toch van de Denen

Toine Bogers vertrok in 2009 naar Kopenhagen. Hij had al een relatie met een Deense die was afgestudeerd aan de Royal School of Library & Information Science (RSLIS). Met nog een jaar over op zijn aio-contract en dankzij goede contacten op RSLIS kon hij daar een tijdelijke baan krijgen als wetenschappelijk programmeur. Daarna werkte hij een jaar als postdoc op een groot project op het gebied van cultureel erfgoed. Sinds 1 december 2011 is hij assistant professor (universitair docent).

Toine Bogers
RSLIS, University
of Copenhagen

RSLIS is oorspronkelijk een kleine zelfstandige universiteit met een focus op bibliotheekwetenschappen. Sinds april is het een instituut onder de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit van Kopenhagen. Kort gezegd houd ik me bezig met hoe we de toegang tot grote informatiebronnen makkelijker, efficiënter en leuker kunnen maken voor de mensen die de informatie willen gebruiken. In de praktijk betekent dat het verbeteren en testen van onder andere zoekmachines en recommender-systemen."

Cultuurverschillen

In de jaren voordat Toine naar Denemarken ging had hij al wat Deens geleerd, dus hij was niet bang voor de taalbarrière. Hij verwachtte ook geen grote cultuurverschillen: "In de jaren voor de verhuizing was ik al regelmatig die kant op gegaan, dus ik had al gemerkt dat Denemarken en Nederland niet zoveel van elkaar verschillen. Het achterlaten van mijn vrienden en familie zag ik natuurlijk niet zo zitten, maar het leek me aan de andere kant wel spannend om in een ander land te gaan wonen."

Na een paar jaar heeft hij wel verschillen in cultuur opgemerkt: "Het valt me op dat Denen meer gesloten zijn en ook conservatiever zijn dan Nederlanders. Elke buitenlander zegt hetzelfde: het is moeilijk om echt bevriend te raken met Denen. Het lijkt soms wel alsof de Denen denken: 'Ik heb al vrienden van de middelbare school en de universiteit, dan heb ik toch geen nieuwe vrienden nodig?'. Contact met Denen blijft daarom vaak toch wat oppervlakkig. De meeste van mijn vrienden hier ko-

men dan ook niet uit Denemarken. Daarnaast zijn de Denen toch ook wel iets minder direct dan de Nederlanders. En er heerst hier nog veel sterker een cultuur van 'Doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg'."

Werkvloer

Op de werkvloer is de omgang met collega's en leidinggevendenden net als in Nederland redelijk informeel en weinig hiërarchisch. Maar het is volgens Toine wel lastiger om een sociale kring op te bouwen onder collega's. "De gemiddelde leeftijd van aio's en de jongere universitaire (hoofd)docenten ligt een paar jaar hoger dan in Nederland, omdat de Denen later beginnen met studeren. Dat betekent dat veel aio's al een gezin hebben gesticht, dat zie je niet in Nederland. Ze verdwijnen dus meteen na het werk naar huis en hebben weinig tijd om nog iets na het werk te gaan doen. Nu was ik in Tilburg ook wel erg verwend met een onderzoeksgroep waar een enorm goede sfeer hing en iedereen regelmatig met elkaar buiten het werk afsprak. Maar dit was toch wel even wennen."

Eén van de meest positieve kanten aan werken in Denemarken is dat het land volledig is ingesteld op het combineren van werk en ouderschap. "Wat dat betreft is Denemarken het beste land ter wereld. Ik ben intussen ook vader geworden en kreeg maar liefst acht weken vaderschapsverlof, en ik had meer kunnen nemen! Mijn vriendin kreeg destijds tien maanden moederschapsverlof." Als Toine iets zou mogen meenemen uit Denemarken naar Nederland dan zou dat het lange ouderschapsverlof zijn, maar ook de 'gratis' ziektekostenverzekering.

Toine: "Verhuizen naar een ander land geeft je niet alleen een unieke kijk op de cultuur en gewoonten van dat land. Je gaat ook met heel andere (en soms meer kritische) ogen kijken naar je eigen land."

dk.linkedin.com/in/toinebogers

Prosodie en non-verbale communicatie

Marc Swerts, Vlaming en expert op het gebied van non-verbale communicatie, woont in Vlaanderen en werkt als hoogleraar aan Tilburg University. Zijn drang naar avontuur bleef niet beperkt tot de Lage Landen. Hij trok ook naar Amerika, Japan en Zweden.

"Van jongs af aan heb ik een drang gevoeld om de wereld te willen leren kennen. Misschien heb ik dat meegekregen van mijn ouders, die toen ik kleuter was, met mij en mijn zus voor twee jaar naar het toenmalige Zaïre vertrokken. Mijn vader kon ook prachtig vertellen over hoe hij als tiener met de fiets of te paard grote trektochten maakte vanuit Turnhout tot in Antwerpen, Keulen of Luxemburg. Het was voor mij logisch om al tijdens mijn periode als aio aan het IPO in Eindhoven, heel actief te verkennen of ik na mijn promotie als postdoc in een exotisch of ver land aan de slag kon. Dat leidde om te beginnen tot een verblijf aan de Boston University. Daarop volgden werkbezoeken aan AT&T en Columbia University. Ik werkte ook bij het ATR in Kyoto (Japan) en aan Zweedse instituten in Stockholm en Umeå."

Invalshoeken

"Op die diverse plekken richtte ik mijn onderzoek grotendeels op het belang van prosodie en non-verbale kenmerken voor mens-mens en mens-machine interactie. Ik ontdekte hoe men 'in den vreemde' naar mijn onderzoek keek. Als je jarenlang in je thuisbasis hebt gewerkt met een team van begeleiders en andere collega's binnen een bepaald paradigma, dan neem je allerlei zaken als vanzelfsprekend aan. Dan is het verfrissend om te zien hoe anderen, die niet gehinderd zijn door die voorgeschiedenis, soms vanuit hele andere invalshoeken tegen een bepaald model of data aankijken. Dat bleek bijvoorbeeld voor mijn toenmalige onderzoek naar intonatie. In Nederland was ik 'opgegroeid' met een model dat toonhoogtecontouren modelleerde op basis van bewegingen, terwijl er in Amerika meer in termen van niveaus (levels) werd gewerkt. Die confrontatie met nieuwe perspectieven vond ik heel leerrijk."

Verschillen

"Daarnaast was ik vanuit mijn onderzoek naar taal en communicatie geïntrigeerd door de vraag in hoeverre resultaten die opgaan voor mijn moedertaal (het Nederlands) zijn te generaliseren naar andere talen. Ik vond

het fascinerend om zelf te ontdekken hoe verschillende sprekers van diverse talen bijvoorbeeld prosodie gebruiken om hun uitingen te structureren, zelfs als je talen bestudeert die typologisch niet zo ver afstaan van het Nederlands (zoals Italiaans of Roemeens). Verschillen tussen talen of culturen vallen misschien nog sterker op in onderzoek naar non-verbale kenmerken, bijvoorbeeld als je kijkt naar hoe verschillend Nederlanders en Japanners via gezichtsuitdrukkingen emoties of attitudes tonen. Op zich kun je dit soort zaken ook uit boeken of artikelen halen, maar ze gaan pas leven als je elke dag wordt ondergedompeld in die andere cultuur. Dan gaan dingen echt opvallen en kun je ter plaatse onmiddellijk mensen bevragen of heuse experimenten met proefpersonen opzetten."

Lokaal

"Ik heb altijd geprobeerd om met lokale mensen te werken. In een rijk en gerenomeerd instituut als het ATR in Japan liepen heel wat bezoekers uit de VS of Europa rond. Het was voor die buitenlanders verleidelijk om met andere gastmedewerkers te gaan samenwerken omdat ze dan geen taalprobleem hadden. Ik heb juist heel gericht samenwerking gezocht met Japanse collega's. Dat is in meer dan één opzicht erg verrijkend geweest: ik heb veel over Japanse prosodie en non-verbale communicatie geleerd. Maar vooral had ik het gevoel dat je op deze manier nog beter de ins en outs van een bepaalde maatschappij of cultuur kan leren kennen, veel meer dan je bijvoorbeeld als toerist op vakantie zou ontdekken."

Industrie

Marc werkte zowel bij universitaire als industriële instituten. "Het opmerkelijke vond ik dat de verschillen tussen die omgevingen uiteindelijk niet zo erg groot waren. Onderzoekers van AT&T bijvoorbeeld, gingen net

als andere academici naar congressen om daar hun resultaten te presenteren, of ze publiceerden over hun werk in tijdschriften. Omgekeerd merkte ik dat collega's van Boston University in grotere, nationale werkverbanden met industriële partners samenwerkten. Hoewel de accenten uiteraard wel verschillend lagen, zag je dat in beide omgevingen aan zowel fundamenteel als toepassingsgericht onderzoek werd gedaan. In België of Nederland leken de verschillen tussen universiteit en industrie wat dat betreft veel groter."

Luxe

Zijn buitenlandse verblijven noemt Marc paradijselijk. "Eind jaren '90 waren de onderzoekslabs op die diverse plekken erg luxe. Maar het was ook fantastisch om al je tijd puur en alleen aan onderzoek te mogen spenderen, zelfs in die mate dat ik een beetje huiverig was om terug te komen. Ik was huiverig voor een job in de industrie omdat ik vreesde mijn academische vrijheid te zullen verliezen. En aan een universiteit werken leek me

weer niet aantrekkelijk vanwege de mogelijk grote lesopdracht. Ik ben uiteindelijk bij de universiteit in Tilburg beland en dat bevalt me heel goed. Sterker nog, ik ervaar de link met onderwijs, zowel het lesgeven als begeleiden van studenten, als heel nuttig en vruchtbaar. Vooral omdat ik via dat onderwijs en die begeleiding mijn onderzoek kan laten controleren en valoriseren."

www.linkedin.com/pub/marc-swerts/5/783/5b6

De eetcultuur op het werk is overal beter dan in Nederland

Lonneke van der Plas houdt van wonen in het buitenland. Dat begon bij een verblijf in Cambridge. Ze promoveerde in Groningen en werkte een paar jaar in Genève, waar ze eerder ook onderzoeksassistent was. Ook werkte ze als taaltechnoloog bij Systran Translation Systems in Luxemburg. Ze is nu junior-professor aan de Universiteit van Stuttgart.

Lonneke van der Plas
Universität Stuttgart

In Stuttgart werkt Lonneke aan taaltechnologisch onderzoek. Ze leidt twee projecten: het ene richt zich op de analyse van samengestelde zelfstandige naamwoorden, het andere op de overdracht van semantische rollen van de ene taal naar de andere.

Haar promotietijd in Groningen was haar enige 'Nederlandse' tijd als onderzoeker. Is dit het resultaat van toeval of van bewuste keuzes?

Buitenland

"Ik woon graag in het buitenland. Mijn eerste ervaring was een verblijf van 12 maanden in Cambridge, Engeland, voor een M.Phil in Speech and Language Processing en daar heb ik een beetje de smaak te pakken gekregen.

Ik vind het interessant om andere culturen en omgevingen te ontdekken, zowel in mijn dagelijks leven als op de werkvloer. Je leert dat dingen ook anders kunnen. Ik ben naar Groningen gegaan voor mijn PhD project omdat het onderwerp me erg interesseerde. Daarna trok het buitenland toch weer."

Warme maaltijd

Computationale linguïstiek is een internationaal vak, maar op de werkvloer onderscheiden de landen zich toch duidelijk. Een eerste verschil tussen Nederland en de rest is de eetcultuur op het werk. "Mij viel het op dat de eetcultuur in bijna alle landen beter is als in Nederland. Elke universiteitskantine in Duitsland of Zwitserland serveert wel iets van een warme maaltijd. In Genève eet je eendenborstfilet in de kantine en hangen er borden met 'pique-nique interdit'. De Nederlandse werknemer die thuis zijn boterhammen smeert, wordt hier dus vriendelijk verzocht die in zijn eigen kantoor of buiten op te eten. Duitsland heeft ook een groot aanbod van weliswaar minder smakelijke doch voedzame gerechten. Van mijn Groningse tijd herinner ik me een artikel in een krantje: 'De kroket blijft populair onder Groningse werknemers'. Niet verwonderlijk als er verder weinig te kiezen valt."

Ouderschapsverlof

Als werkende ouder ben je beter af in Duitsland dan in Nederland. "Hier krijg je de mogelijkheid om tot veertien maanden, verdeeld over de ouders, verlof te nemen met een vergoeding tot maximaal tweederde van je loon. De universiteit zorgt bovendien voor zeer betaalbare kinderopvang."

Bedrijfsleven

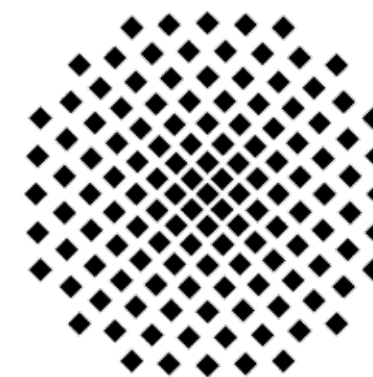
In Stuttgart is er veel samenwerking tussen bedrijfsleven en universiteit. "PhD studenten werken parttime bij een bedrijf, bijvoorbeeld Sony, en parttime aan hun promotieonderzoek. En studenten kunnen bijvoorbeeld afstuderen in samenwerking met Daimler." Toch is het onderzoek in Duitsland niet bijzonder toegepast. "Integendeel: in Stuttgart wordt

juist veel fundamenteel onderzoek gedaan. In Genève zag ik weinig samenwerking met het bedrijfsleven. Groningen zat hier een beetje tussen in."

Hiërarchie

Nederland onderscheidt zich in positieve zin door de platte organisatie op de werkvloer, vindt Lonneke. "Ik heb me vaak gestoord aan de hiërarchische structuur die ik vooral in de academische wereld ben tegengekomen. Het meeste last had ik hiervan toen ik onderaan de ladder stond, maar ook nu als junior-professor mis ik de makkelijke omgang tussen studenten en professoren zoals ik die in Groningen meemaakte. Daar had je het gevoel dat je als team samen aan iets bouwt, er is een platte structuur, je durft met eigen ideeën te komen omdat dit ook gewaardeerd wordt. Ik probeer eenzelfde sfeer in mijn onderzoeksgroep te creëren. Overigens zou ik graag de junior-professor-positie in Nederland willen introduceren. Het is een bijzondere mogelijkheid om als jonge onderzoeker een eigen onderzoeksgroep op te zetten en mee te draaien in kringen die in Nederland niet toegankelijk zijn voor jonge onderzoekers."

de.linkedin.com/in/lvdplas

**Universität
Stuttgart**

Thuis in de academische wereld

Zestien verslagen liggen er voor mij op tafel. Zes buitenlanders die naar Nederland zijn gekomen, tien Nederlanders die in den vreemde zijn gaan wonen. Dat aantal is natuurlijk niet genoeg om harde wetenschappelijke uitspraken over te doen. Het is wel voldoende om een mooi inkijkje te krijgen in de werelden van mensen die hun land hebben verlaten en elders hun leven hebben opgebouwd.

Bij het lezen wordt mij gelijk duidelijk dat we hier niet te maken hebben met standaard emigranten. Dit zijn niet de mensen die emigreren voor de natuur, het avontuur of een rustiger leven. Hier spelen andere motieven een rol. Ook lijken zij minder last te hebben van heimwee dan de gemiddelde emigrant. Is dat omdat ze hier niet over spreken of is er iets anders aan de hand? Een korte impressie aan de hand van vier vragen.

Wat drijft deze emigranten?

Na een eerste duik in de verhalen, valt mij direct iets op: de meesten zien zichzelf niet als emigrant.

"Ik stond erop dat ik geen dag langer dan drie jaar in dat platte land zou doorbrengen! Zo is het duidelijk niet gegaan. Ik ben hier nog." (Rosemary Orr). "Het was nooit een bewuste keuze om te emigreren." (Anna Aalstein). "Mijn verwachting was een jaar aan de slag te gaan en dan wel weer verder te kijken. Tien jaar later ben ik nog steeds in Edinburgh." (Mirjam Wester).

Als het niet de bedoeling was om te blijven, wat was dan de reden om te gaan? Nieuwsgierig ga ik op zoek naar de motivatie van deze landverlaters. Er komen meerdere redenen aan bod: unieke kansen qua onderzoek of samenwerking; nieuwsgierigheid naar het buitenland, andere culturen; beurs of studiemogelijkheden; intellectuele uitdaging; liefde.

Je zou hier dus kunnen spreken van 'de ambitieuze emigrant'. Gedreven door de intellectuele uitdagingen en de internationale mogelijkheden, lijkt de stap om naar het buitenland te gaan bijna 'vanzelfsprekend'. Zelfs degenen die verhuisd zijn voor de liefde, noemen de mogelijkheden binnen hun vakgebied in het nieuwe land als één van de bepalende factoren voor de emigratie.

En van het één komt blijkbaar het ander: voor je het weet krijg je een interessante post aangeboden en bevind je tot je verba-

zing tien jaar later nog steeds in het buitenland.

Hoe ervaren zij het om in een andere cultuur te leven en werken?

Emigreren is voor veel mensen een pittige klus. Leven in een andere cultuur zet je zintuigen op scherp. Je hoofd draait overuren. Je wordt aan de lopende band geconfronteerd met andere gewoontes, kleine en grote verschillen en soms onbegrijpelijke gebruiken die je maar met moeite kunt accepteren. Hoe vergaat het deze ambitieuze emigranten?

Er kwamen zeer uiteenlopende antwoorden op de vraag naar welke cultuurverschillen

Saskia Zimmermann is emigratiepsycholoog en zelf doorgewinterde emigrant. Met haar bedrijf Bewust Emigreren begeleidt zij emigranten op weg naar hun droom.

Zij inspireert hen de keuzes te maken die ertoe doen, durf te ontwikkelen om het avontuur aan te gaan en de behendigheid te creëren om van man/vrouw verschillen iets moois te maken. Zowel voorafgaand als na de emigratie. De redactie legt de bijdragen van de expats aan deze DIXIT aan haar voor.

Bewust Emigreren
bakken inspiratie voor jouw emigratie

Met plezier heb ik de zeer uiteenlopende verhalen gelezen. Dit zijn niet de emigranten waar ik normaliter mee te maken heb. Het is fascinerend om te zien hoe het leven en werken in geheel andere culturen kan leiden tot zoveel reflectie, introspectie en soms zelfs innerlijke conflicten. Het daagt je uit om hierin je eigen antwoorden te vinden. Het is fijn om te ontdekken dat er naast de verschillen ook sterke verbindende factoren te vinden zijn.

www.bewustemigreren.com
www.facebook.com/BewustEmigreren
twitter.com/emigratiejuf

fr.linkedin.com/in/saskiazimmermann

men ervaart. "Zoals alle expats heb ik een lange lijst!" (John Nerbonne).

Sommige emigranten beschrijven hun oprechte verbazing: "Een collega maakte zelfs afspraken met haar moeder; dat is voor een Rus onbegrijpelijk." (Valentin Jijkoun). Anderen benoemen de verschillen met humor: "Ik heb geleerd om 'volgens mij' te zeggen." (Gerhard van Huyssteen).

Het leidt tot zelfreflectie en nuancering: "Ik heb vele uren besteed aan het nadenken over het leven in een andere cultuur. De kunst is om, als immigrant waar dan ook, naar de positieve kanten te kijken van de cultuur die je verlaten hebt en de cultuur die je binnengegaan bent, en die te combineren tot een nieuwe sociale identiteit... niet altijd even gemakkelijk, maar je wordt er als persoon rijker van." (Rosemay Orr).

Het leidt ook tot kritische kanttekeningen. De oplettende buitenstaander beziet de zaken immers met de nodige afstand en legt daarmee de vinger op de zere plek.

Bijvoorbeeld als het gaat om platte structuur in Nederland (een onderwerp dat vaak ter sprake kwam): "In het algemeen vind ik de organisatiestructuur hier platter dan in de VS. Er is een hiërarchie, maar die is verborgen en niemand wil erover te praten. Je moet hem herkennen, begrijpen en gebruiken om succesvol te kunnen zijn." (Margaret Salome)

Of om vooroordelen tegenover andere landen. Hoe groter de cultuurverschillen, hoe lastiger het blijkt om bepaald gedrag te interpreteren en daarin zelf begrepen te worden. Dat vraagt vooral veel van degene die 'van buitenaf komt': "Toen ik in 1999 naar Nederland kwam, werd ik door mijn promotor aangesproken. Hij zei: 'Je kunt me gewoon tutoyeren, in Nederland zijn we open, er is niet zoveel hiërarchie als in Polen. Je kunt altijd zeggen wat je van dingen vindt en je kunt het gerust een keer met me oneens zijn'. Voor een Pool is zo'n voorstel verwarrend. Het gebruik van het Poolse equivalent van 'u' verschilt van het gebruik van deze beleefdheidsvorm in Nederland. Het duidt in Polen niet op meer of minder hiërarchie, maar geeft aan dat je waarde hecht aan je eigen soevereiniteit en die van de ander. Je gebruikt 'u' ook om tot uiting te brengen dat je iemand respecteert. Je houdt beleefd afstand totdat er duidelijk vertrouwdschap is. Dan pas ga je tutoyeren." (Anna Aalstein). John spreekt over een merkwaardige afwij-

king: "Een groot aantal Nederlanders wil mij vertellen hoe het in de VS is, hoe verzeekt arbeidsverhoudingen zijn of hoe bang iedereen daar is om zijn baan te verliezen. Ze weten naar eigen zeggen alles van de 'Amerikaanse toestanden'. Ik zou zelf nooit in mijn hoofd halen om een Italiaan te vertellen hoe het is om in Italië te werken of te wonen."

Emigreren verandert ook je ideeën over je eigen achtergrond: "Verhuizen naar een ander land geeft je niet alleen een unieke kijk op de cultuur en gewoonten van dat land, maar je gaat ook met heel andere (en soms meer kritische) ogen kijken naar je eigen land." (Toine Bogers). "Mij viel het op dat de eetcultuur in bijna alle landen beter is als in Nederland." (Lonneke van der Plas)

Wat verbindt deze emigranten?

Tijdens het lezen raakte ik gefascineerd door de overeenkomsten die uit de verhalen naar voren kwamen. In eerste instantie kon ik er niet mijn vinger op leggen. Waarom spreken deze mensen zo weinig over heimwee (met de kanttekening dat hier niet specifiek naar is gevraagd)? Waarom worstelen deze 'taal' mensen zo weinig met de taal in hun nieuwe land? Waarom blijven ze toch terwijl dat eigenlijk niet de bedoeling was?

Hoe meer ik las, hoe duidelijker zich een andere wereld begon zich af te tekenen. Het was alsof de meeste deelnemers deel uitmaakten van een soort onzichtbaar web. Een subcultuur die een gevoel van verbondenheid geeft, iets wat je bij de 'standaard' emigranten niet zo vaak tegenkomt.

Ondanks de culturele verschillen werd steeds duidelijker dat vrijwel alle deelnemers impliciet het gevoel hadden deel uit te maken van een overkoepelend geheel, namelijk de internationale academische wereld. Dit is een wereld op zich, zo blijkt, die zelfs op internationaal niveau zorgt voor een duidelijke cultuur met duidelijke normen en waarden.

Wat kenmerkt die internationale academische wereld?

- Een redelijk platte organisatiestructuur en weinig hiërarchie (al kan dit per land nog verschillen)
- Het 'multi-culti' karakter: "Verder is het zo dat mijn academische collega's uit alle delen van de wereld komen. Van de ongeveer dertig collega's zijn er maar acht Brits waarvan twee Schots. Het gevolg hiervan is dat er niet echt een heersende cultuur is." (Mirjam Wester)
- Een manier van 'doen' die internationale wetenschappers onderling verbindt. John heeft ook kort in Japan en Frankrijk gewerkt: "Mijn algemene indruk is dat wetenschappers over de hele wereld redelijk vergelijkbaar met elkaar omgaan."
- Een wereld waarin internationale kansen voor onderzoek en werkervaring zeer op prijs gesteld worden: "Ik ben naar

Nederland gekomen om nieuwe horizons te verkennen, en om diezelfde reden ook weer vertrokken. Door de specifieke accenten van een andere onderzoeksgroep kun je het eigen onderzoek in een nieuw daglicht plaatsen." (Tim Van de Cruys)

- Een wereld waar gedrevenheid en passie voor het vak belangrijk zijn: "Zowel mijn man als ik werken tot laat in de nacht op werkdagen, en vaak ook in het weekeinde. Aan de andere kant, we kunnen wel zes weken per jaar vakantie vieren - zonder computer - en werk en gezin zijn goed te combineren. Dat is zeker een luxe. Van wat ik hoor van collega's elders op de wereld, is het bij dit soort werk overal ongeveer hetzelfde." (Rosemary Orr)
- En waar je 'soortgenoten' altijd weer tegenkomt: "Ik kijk ernaar uit om oud-collega's weer te zien op conferenties of als ik Nederland weer bezoek." (Esther Klabbers)

Passie voor de wetenschap

Je zou dus kunnen zeggen dat je als wetenschapper deel uitmaakt van een internationale gemeenschap. Een gemeenschap waarin landsgrenzen minder duidelijk zijn en culturele verschillen min of meer geaccepteerd worden omdat er altijd een verbindende factor is: de passie voor de wetenschap.

- advertentie -

CumLingua •

Taal & Communicatie

- **Copywriting, Redactie & Vertalingen**
Proefschriften / Websites / Ondertitels / Brochures / Persberichten / Juridische documenten
- **Taaltrainingen**
Engels / Duits / Frans / Presentatietechnieken
- **Advies**
Style guides / Terminologielijsten

Het CumLingua team bestaat uit marketing- en communicatieadviseurs, taaldocenten, copywriters en 'native speaker' vertalers.

www.cumlingua.com

Bronkhorstweg 48
5363 TZ Velp (NB)
www.cumlingua.com
info@cumlingua.com
0486 471554

Boorling van Zuid-Afrika

"Ik ben Gerhard van Huyssteen, boorling van Zuid-Afrika. Ik voltooidde de BA Honores en Magister in Afrikaanse Taalkunde aan de Universiteit van Pretoria in 1995. Toen begon ik gelijk als docent in taalkunde aan de Noordwest-Universiteit (NWU) in Potchefstroom. In 2004 werd ik daar het eerste hoofd van het Centre for Text Technology. Van 2008 tot 2010 werkte ik als research group leader van een spraakgroep aan de Council for Science and Industrial Research. Vanaf 2011 ben ik fulltime hoogleraar in Afrikaanse taalkunde en taaltechnologie aan de NWU."

Gerhard is geen expat. Toch hebben we hem als redactie gevraagd mee te werken aan deze DIXIT. Niet alleen vanwege zijn interesse in Nederlandse en Zuid-Afrikaanse morfologie. Gerhard legt uit: "Ik promoveerde in 2000 op een thema uit de Afrikaanse morfologie onder leiding van onder meer professor Arie Verhagen van de Universiteit Leiden. (Gerhard gebruikte Kuifje-albums voor zijn proefschrift en deed onderzoek naar de scheldwoorden van Haddock, red.) In 1999 werkte ik voor een jaar fulltime aan mijn proefschrift bij hem in Leiden, maar ik woonde in Amersfoort. Ik had gekozen voor een klein stadje, juist om Nederlands te leren spreken. De fascinatie voor het Nederlands als taal was een overweging om een jaartje in Nederland te komen wonen. En ik vind het nog steeds één van de beste jaren van mijn leven!"

In dat jaar en ook daarna zijn Gerhard veel cultuurverschillen opgevallen. "Te veel om op te noemen. Ik heb bij Nederlanders geleerd om altijd übernuchter naar zaken te kijken, om dingen recht voor zijn raap te zeggen en om polderend door te blijven praten tot je een oplossing vindt. Dat zijn cultuurwaarden die niet per se overal gelden." En, vervolgt Gerhard met een knipoog: "Ik heb geleerd om 'volgens mij' te zeggen."

Groepsgevoel

"Volgens mij maken mensen in Zuid-Afrika veel meer van het groepsgevoel, samenwerking in groepen en dergelijke. De groep is altijd sterker dan het individu. In navolging van het isiXhosa gezegde 'Ubuntu ungamntu ngabanye abantu', oftewel 'People are people through other people'. Ik krijg in Nederland en België (Gerhard werkt veel samen met Vlaamse onderzoekers, red.) vaak het gevoel dat studenten en onderzoekers meer zijn ingesteld op de prestatie van het individu, dan op de voortgang van een groep. Dat is natuurlijk niet verkeerd, maar wel anders."

Gerhard vergelijkt de Zuid-Afrikaanse werkdag met die in Nederland. "Het is een

veralgemening, maar wij beginnen overdag veel vroeger met werken. Acht uur 's ochtends ben je al op kantoor, in de zomer en in de winter. In Nederland en België is dat altijd ietsje later. Om vijf uur gaan wij al naar huis, terwijl de Europeanen een beetje langer door blijven werken."

Als we Gerhard vragen of de samenwerking tussen universiteit en bedrijfsleven verschilt tussen Zuid-Afrika en Nederland, dan is zijn antwoord negatief. "Het wisselt meer van universiteit tot universiteit dan van land tot land. Bij mijn universiteit moedigen ze spin-outs en spin-offs sterk aan. Samenwerken met bedrijven wordt beloond." Maar, verzucht Gerhard: "Er zijn helaas niet zo veel taaltechnologiebedrijven in Zuid-Afrika."

Zon

"Ik werk nu in mijn land van herkomst, maar als er meer zon in Nederland en België was geweest, was ik er graag meer gekomen. Ik had er zelfs wel willen wonen! Vanuit Nederland en België zou ik graag de intellectuele rijkdom naar Zuid-Afrika meenemen. En het Nederlands..."

Gerard van
Huyssteen
Noordwest-
Universiteit

NORTH-WEST UNIVERSITY
YUNIBESITHI YA BOKONE-BOPHIRIMA
NOORDWES-UNIVERSITEIT

© Jacco Wiid Photography

Zelf heeft Gerhard het een en ander uit Zuid-Afrika meegebracht naar Nederland, maar volgens hem werkte hij nooit lang genoeg in een groep om invloed te hebben. Dan zegt hij met een lach: "Of misschien ben ik gewoon niet invloedrijk genoeg!"

Tot besluit heeft Gerhard goede hoop voor de toekomst. "Ik ben altijd bang geweest dat Nederlanders en Belgen meer te bieden hebben aan Zuid-Afrikaners dan omgekeerd. Ik hoop dat er nu een nieuwe opleving zal komen en wij ook interessante dingen, zoals corpora, voor de Europeanen zullen hebben."

www.linkedin.com/in/gvhuyssteen

Een cultuurverschil rond probleem oplossen

Margaret Salome is afgestudeerd aan de Universiteit van Washington in Seattle, met een MA in Romaanse talen en een doctoraat in de taalkunde (1996). Na haar afstuderen heeft ze twee jaar gewerkt bij de Letteren Faculteit aan de Universiteit van Washington, ze gaf onderwijs in Spaans en Engels als vreemde taal. Ook werkte ze bij de R&D van Microsoft aan diverse taaltechnologieproducten. Vanaf 1998 werkte ze aan het Machine Translation systeem voor verschillende talencombinaties met Romaanse talen en Engels. Later ging ze naar de Butler Hill Group in Seattle en leidde, vaak in opdracht van Microsoft Research, projecten die aan het Machine Translation system gerelateerd waren. In 2008 ging ze naar Zi Corporation in Calgary, Canada. In 2009 vertrok ze naar Nuance (Seattle) waar ze werkte aan sms-software voor meer dan 70 talen, het merendeel talen voor opkomende markten (Azië, Afrika, Midden-Oosten). Vanuit Seattle vertrok ze in 2011 naar Amsterdam als manager van het voormalige taaltechnologie team van Q-Go dat door RightNow was ingelijfd. Snel daarna werd RightNow overgenomen door Oracle. Haar team ondersteunt de productlijnen binnen Oracle waar semantische zoektechnologie wordt gebruikt.

Margaret Salome
Oracle

"Mijn professionele interesse gaat uit naar automatische vertaling en semantisch zoeken, ook wel Q&A-technologieën. De uitdaging is hoe ver we kunnen gaan met het machinaal vertalen en statistische benaderingen gebruiken zonder concessies te doen aan de kwaliteit en gevolgen voor de gebruikerservaring. Wat mij ook interesseert is de applicatie Zoeken en Spraak voor mobiele diensten. Bij Oracle zijn we meer en meer de mobiele dienstverlening aan het verkennen, en daar kan ik mijn ervaring bij Nuance voor gebruiken. Ik interesseer me ook voor het ontwikkelen van NLP voor productlijnen in opkomende markten. Het verkrijgen van gedigitaliseer-

de corpora voor opkomende-markt-talen is een uitdaging die we dagelijks tegenkwamen bij Zi en Nuance toen we tekst-messaging-software ontwikkelden voor afgelegen regio's van Azië, Afrika en het Midden-Oosten."

Uitdaging

Hoe kwam Margaret in Nederland verzeild? "Ik verhuisde van Seattle naar Amsterdam voor een baan bij RightNow na hun overname van Q-Go. De mogelijkheid om in een internationale stad in Europa te wonen en mijn toekomstige positie - het leiden van een team van taalkundigen, ontwikkelaars en onderzoekers -, waren te uniek om te laten liggen. Bovendien was ik ook zeer geïnteresseerd in mijn nieuwe rol. Een managementfunctie in de computationele taalkunde

waarbij toepassingen gecombineerd worden met onderzoek vind je niet vaak."

Verschillen

Margaret is wel het een en ander opgevalen. "In Nederland wil men eerst tot overeenstemming komen voordat er iets gebeurt, zowel binnen als buiten het werk. Die neiging is veel sterker dan in de VS. Ook valt me op dat Nederlanders niet meedenken met het oplossen van een probleem als ze het probleem niet als hun verantwoordelijkheid ervaren. In de bedrijfscultuur in de VS zijn collega's juist veel eerder geneigd om te helpen met het oplossen van anderen's problemen."

"Iets anders is de manier waarop Nederlanders naar hun vakantie kijken. De meeste mensen waarmee ik werk, nemen twee keer drie weken vakantie per jaar en openen tijdens die vakanties beslist hun e-mail niet. In de VS nemen we hooguit twee aaneengesloten weken vakantie en dat slechts eenmaal per jaar. Het niet opnemen van vakantie wordt in de VS gezien als een statussymbool, daarom ook laat je mensen weten dat je regelmatig inlogt tijdens je vakantie!"

"Werknemers hebben hier zeker meer rechten; een wettelijke minimum van 20 vakantiedagen, betaald zwangerschapsverlof en ziekteverlof dat niet in mindering gebracht wordt op de vakantie. Dat zijn zaken waarvoor in de VS nog steeds wordt gevochten."

Werkomstandigheden

"Ik werk voor een internationaal bedrijf en mijn directe managers zitten in de VS. Tegen mijn verwachting in zie ik weinig verschil in het aantal werkuren dat mensen maken. De meeste van de belangrijkste partners waar ik mee samenwerk, werken 9 à 10 uur per dag en soms zelfs meer. Velen werken 's nachts. De eerlijkheid gebiedt me te zeggen dat we nu een nieuw product lanceren, dus de situatie is anders dan normaal."

"In het algemeen vind ik de organisatie-structuur hier platter dan in de VS. Er is een hiërarchie, maar die is verborgen en niemand wil erover te praten. Je moet hem herkennen, begrijpen en gebruiken om succesvol te kunnen zijn."

"Mogelijkheden voor samenwerking met onderzoeksinstituten lijken hier ongeveer hetzelfde als in de VS. Op dit moment hebben we drie universitaire stagiaires.

Bij Oracle zijn er ook mogelijkheden om samen te werken met onderzoeksgroepen binnen het bedrijf, dat creëert een extra samenwerkingslaag."

Zen

"Ik vind de zakelijke cultuur in de VS meer reactief: 'Er is een probleem, los het op'. Hier hebben mensen meer een Zen-achtige benadering: 'Het gaat wel lukken, maak je geen zorgen'. Als manager worstel ik hier wel mee. Ik ben gewend dat collega's onmiddellijk reageren op mijn en anderen's verzoeken wanneer er een probleem is. Als dat niet gebeurt, komt dat negatief op mij over, maar dat hoeft het niet te zijn. Het is gewoon een cultuurverschil rond probleem oplossen."

"In het algemeen vind ik dat, ondanks dat 'het goede van het collectief' hier wel een mantra lijkt te zijn, veel mensen tot op het laatst hun eigen gang lijken te gaan, totdat duidelijk wordt dat een succesvol resultaat gemeenschappelijke inspanning vereist. Het is een interessante paradox die ik dagelijks ervaar bij het wonen en werken in Nederland."

nl.linkedin.com/in/margaretsalome

ORACLE®

De eetcultuur is een groot voordeel van Frankrijk

Tim van de Cruys is opgegroeid in België, gepromoveerd in Groningen en sindsdien werkzaam geweest in Parijs, Cambridge en Toulouse. Wat hij zou meenemen uit Frankrijk? "Met stip op één: de baguette. Het is een ongekennde luxe om op vrijwel elke straathoek lekker brood te kunnen vinden."

Na zijn promotieonderzoek aan de universiteit van Groningen is Tim in 2010 naar Parijs vertrokken, waar hij aan de slag ging als postdoctoraal onderzoeker bij ALPAGE. Dit is een onderzoeksgroep voor taaltechnologie die deel uitmaakt van INRIA aan de Université Paris 7. In 2011 verkaste hij naar de universiteit van Cambridge, waar hij anderhalf jaar werkte als research associate bij het Department of Theoretical and Applied Linguistics. Sinds oktober 2012 werkt hij weer in Frankrijk - dit keer in Toulouse, waar hij als CNRS onderzoeker (chargé de recherche) werkt bij IRIT, het onderzoeksinstituut voor computerwetenschappen in Toulouse.

Betekenismodel

"Mijn onderzoek spitst zich toe op de automatische extractie van betekenis uit teksten. Het is goed mogelijk om woorden met een verwante betekenis automatisch uit teksten te halen, door de verschillende contexten van die woorden met elkaar te vergelijken. Een context gebaseerd betekenismodel werkt vandaag de

dag opmerkelijk goed voor individuele woorden. Lastiger wordt het als we de betekenis van grotere woordgroepen willen berekenen. Mijn onderzoek probeert te achterhalen hoe de opbouw van grotere betekenisgehelen uit individuele woorden - onder linguïsten beter bekend als het compositionaliteitsprincipe - gemodelleerd kan worden door gebruik te maken van het context gebaseerd model."

Tim is voor zijn promotie naar Nederland gekomen om nieuwe horizonten te verkennen en om diezelfde reden ook weer vertrokken. "Door de specifieke accenten van een andere onderzoeksgroep kun je het eigen onderzoek in een nieuw daglicht plaatsen. Daarbij krijg je telkens de kans om een nieuw land en een nieuwe stad te ontdekken - hoewel te vaak verhuizen na 'n tijdje ook wel vermoeiend wordt."

Verschillen

Als belangrijkste cultuurverschil tussen Frankrijk en Nederland noemt Tim de organisatiecultuur. "De administratieve vaardigheden zijn in een mediterrane georiënteerd land zoals Frankrijk wel degelijk net iets minder impo- nend dan in Nederland. Het is vaak met een bureaucratisch sausje overgoten. Dat geldt overigens ook voor de vergadercultuur: waar in Nederland efficiëntie overwegend vooropgesteld wordt, is een Franse vergadering vaak een uitputtingsslag die niet zelden de grens van twee uren overschrijdt."

De eetcultuur is wel weer een groot voordeel van Frankrijk: "Het universiteitsrestaurant serveert dagelijks tegen stevig gesubsidieerde prijzen een uitgebreid scala aan warme maaltijden, met bijbehorende voor- en bijgerechten en desserts. Vergeleken met het gemiddelde broodje kroket dat ongegeneerd wordt aangeboden in menige Nederlandse universiteitskantine, is dat natuurlijk een wereld van verschil."

Frankrijk staat bekend om zijn hiërarchische omgangsnormen. Tim geeft aan dat hij dit wel merkt maar dat hijzelf het geluk heeft gehad steeds in een groep terecht te komen 'waar iedereen op een uiterst minzame manier met

elkaar omgaat'. Hij zegt: "Een groot verschil tussen universitaire organisaties is dat er in Frankrijk vaste onderzoeksposities bestaan, waarbij je jouw tijd volledig aan onderzoek kunt besteden. Daarnaast wordt bij IRIT behoorlijk wat aandacht geschonken aan samenwerking met het bedrijfsleven. Zo worden er bijvoorbeeld verscheidene ontmoetingsdagen georganiseerd, waarbij bedrijven kennis kunnen maken met bestaand onderzoek. Er bestaat heel wat concrete samenwerking en dat is een belangrijke factor voor de toekenning van onderzoeksgelden."

Welke Belgische gewoonten heeft Tim meegenomen naar Nederland? "Ik probeer de

waarden en gewoonten van het koffiesnobisme ingang te doen vinden, maar tot nu toe blijft de meerderheid van het gebouw nog steeds naar de koffieautomaat sjokken voor 'n bakje miezige oplostroost."

fr.linkedin.com/pub/tim-van-de-cruys/5/614/87b

Vlaamse frieten smaken in Nederland beter

Jan Odijk ging na zijn afstuderen (1982) werken bij de Universiteit Utrecht als onderzoeker (theoretische taalkunde) en bij het Philips NatLab in Eindhoven als onderzoeker (automatisch vertalen). Daarna vertrok hij naar Ieper, België en werd senior director Linguistic resources bij het roemruchte bedrijf Lernout&Hauspie. Na de overname van L&H werkte hij tot 2008 bij Nuance onder meer als senior director Text-To-Speech. Sinds 2001 werkt hij weer bij de Universiteit Utrecht als hoogleraar Taal- en Spraaktechnologie.

Jan vond na zijn afstuderen een baan in Nederland als onderzoeker. Waarom vertrok hij naar België? "Ik werkte bij Philips op het NatLab en bij het IPO maar zowel NatLab als het IPO besloten niet verder onderzoek te doen naar natuurlijke taal. Ik moest dus of een ander functie binnen Philips zien te vinden, of ergens anders gaan werken. Lernout & Hauspie in Vlaanderen was toen het opkomende bedrijf op het gebied van de taal- en spraaktechnologie. Ik heb besloten om daar te gaan werken, ondanks dat het een managementbaan was, weliswaar in de R&D afdeling, maar zelf zou ik geen onderzoek meer doen. Toen ik op sollicitatiegesprek ging begon ik wel te twijfelen. Het bedrijf was gehuisvest in een paar houten keten in Ieper, voor Vlamingen een uithoek van Vlaanderen! Ik was het NatLab gewend en daar werkten op een grote campus enkele duizenden mensen alleen al op onderzoek. Maar ik heb toch doorgezet, want dat het bedrijf grote potentie had en the place to be was voor taal- en spraaktechnologie, was wel duidelijk."

Exotisch

"Later was ik verrast dat iedereen in Vlaanderen L&H kende - toen toch een zeer klein

bedrijf en werkzaam op een exotisch gebied. Alle deuren gingen voor me open zodra ik zei dat ik bij L&H ging werken. Bijvoorbeeld bij het openen van de bankrekening werd ik aanvankelijk met scepsis bekeken. 'Wat komt die Hollander hier doen?' (je bent immers onmiddellijk herkenbaar aan je taal). Zodra ik de naam L&H liet vallen kwam de bankdirecteur zelf aan de balie. En bij het afsluiten van het huurcontract en de verzekeringen kwam iedereen kijken! Later kreeg ik pas door hoe L&H aan de weg had getimmerd. Eerst door bijna smekend rond te gaan in Vlaanderen om maar investeringen los te krijgen, later door als eerste Belgisch bedrijf op de Amerikaanse NASDAQ genoteerd te staan. Met onmiddellijk een stijgende koers die heel wat mensen geen windeieren heeft gelegd, en uitstekende PR die ze vaak in het nieuws bracht. Hoewel het uiteindelijk slecht is afgelopen met het bedrijf, is het een fantastische en enerverende tijd geweest die ik voor geen goud had willen missen."

Failliet

Hij werkt nu weer in Nederland en woont nog steeds in België. "Ik kon in 2001 een deel- tijdpositie krijgen als hoogleraar in Utrecht.

Jan Odijk
UIL-OTS
Utrecht
University

Die nam ik aan omdat L&H toen al in de problemen zat en de toekomst van het bedrijf onzeker was. Toen er in 2008 geen duidelijke rol meer voor mij was, heb ik het bedrijf verlaten. Kort daarna werd ik gevraagd voor de coördinatie van de CLARIN-aanvraag voor de nationale roadmap grootschalige onderzoeksvoorzieningen. Die aanvraag werd gehonoreerd en sinds 2009 leid ik het CLARIN-NL project."

CLARIN-NL

"Het grootste deel van mijn tijd spendeer ik nu aan het CLARIN-NL project dat een onderzoeksinfrastructuur wil opzetten voor geesteswetenschappelijk onderzoek. Daarin vormen taal- en spraaktechnologische componenten een belangrijk onderdeel. De aanvraag voor de opvolger van het CLARIN-NL project, CLARIAH, houdt me nu van de straat. Daarnaast ben ik actief bezig (geweest) met onder andere het promoten van taal- en spraaktechnologie, het onderzoek naar automatisch vertalen, multiword-expressies in NLP systemen. Tot slot hobby ik nog in de theoretische taalkunde, in het bijzonder de oorsprong van taal. Ik denk dat ik een goed (en empirisch toetsbaar) idee heb hoe taal ontstaan zou kunnen zijn."

Cultuurverschillen

Jan vindt Nederland en Vlaanderen in heel veel opzichten vergelijkbaar, maar er zijn toch ook veel kleine verschillen. "In Vlaanderen is het Sinterklaasfeest vooral op de kinderen gericht. Het wordt op 6 december 's ochtends gevierd terwijl het in Nederland op 5 december 's avonds wordt gevierd, compleet met surprises en gedichten voor

volwassenen. Een ander verschil is de tijdstippen waarop men eet. Vlamingen houden zich vrij strikt aan een vaste tijd voor de lunch. Voor het avondmaal kun je daarentegen van 18:00 tot 23:00 uur terecht. In Vlaanderen gaan we op zaterdag tijdens lunchtijd boodschappen doen omdat het dan heel rustig is in de supermarkt. Op zondag is de lunch de hoofdmaaltijd voor Vlamingen en bijna alle restaurants zijn op zondagavond dicht.

Frieten

Eten speelt een zeer grote rol in het leven van de Belg. Er wordt veel tijd en aandacht aan besteed. Er wordt ook veel buiten de deur gegeten en feesten zijn niet compleet zonder een maaltijd. Je kunt fantastisch eten in België! Maar - en hier heb ik al menig Belg mee geschokt - ze kunnen geen frieten bakken! De friet die je bij een willekeurige frietkraam in België krijgt is gewoonlijk bijzonder slecht gebakken en is beduidend slechter dan wat je gemiddeld in Nederland krijgt. Wees blij dat wat men in Nederland 'Vlaamse frieten' noemt niets te maken heeft met wat men gemiddeld in Vlaanderen in een frietkraam serveert. Daar staat tegenover dat je in een goede brasserie wel goede friet krijgt, beter dan wat je in Nederland krijgt. En de mayonaise is in België hemels, niet te vergelijken met wat je in Nederland krijgt."

Fietsen

"Nederlanders gebruiken de fiets als vervoermiddel, de Belg gebruikt de fiets uitsluitend om sport te bedrijven. Het vervoermiddel van de Belg is de auto (en liefst een grote). De auto wordt zelfs voor de kleinste afstanden gebruikt. Verbazingwekkend, want België heeft volgens mij de slechtste wegen van de wereld. Alleen op Cuba zijn de wegen nog slechter, heb ik kunnen constateren - maar daar rijden al 50 jaar geen auto's meer."

Collega's

Hoe zijn de verhoudingen met leidinggeven en/of collega's? "Ik vind dat moeilijk te vergelijken. In België was ik aangenaam verrast door de snelle reacties op mijn verzoeken en de coöperatieve instelling van de medewerkers. Dat was een groot contrast met wat ik in Nederland gewend was. Daar duurde het lang eer ik een antwoord kreeg op een verzoek en dit getuigde vaak niet van een erg coöperatieve houding van een collega-onderzoeker. Maar of het echt een verschil is tussen Nederland en Vlaanderen durf ik toch niet te beweren, want tegelijkertijd waren ook mijn verhoudingen met de collega's anders. In Nederland stond ik meer op gelijke voet als collega-onderzoeker, in Vlaanderen was ik een manager.

Vakantie

"In België had ik veel minder vrije dagen dan in Nederland. Dat kon wel bijna een factor 2 schelen. Althans dat was het geval toen ik overstapte, in 1997. Misschien is het nu wel anders. Het hele systeem van vakantiedagen is anders in België. Daar verwerf je gedurende een jaar het recht op vakantiedagen, maar die mag je pas het jaar daarna opnemen. Met als gevolg vreselijk ingewikkelde regelingen als je van baan verandert of ontslagen wordt."

Salaris

"Een ander groot verschil is de verhouding tussen bruto en netto salaris, althans voor de wat hogere salarissen. In België is het bruto salaris veel hoger dan in Nederland. Dat komt niet zoals vaak gedacht door de belasting (die is grofweg vergelijkbaar met Nederland), maar doordat er geen bovengrens zit op de sociale lasten zoals in Nederland. Toen ik de overstap maakte moest mijn brutosalaris in België 1,5 keer zo hoog zijn als in Nederland om netto hetzelfde over te houden!"

Overwerken

"Ik heb altijd veel buiten de normale uren gewerkt, maar in Nederland bij Philips had ik dat meer onder controle. Ik kon veel thuis doen, bijvoorbeeld artikelen lezen. Bij L&H en de opvolgers moest er veel van het 'gewone' werk 's avonds gebeuren. Ik herinner me een paar uitschieters. Ik heb een keer doorgewerkt tot drie uur 's nachts aan een presentatie voor Microsoft - toen ging het erom of Microsoft ging investeren in L&H, dus dat was nogal belangrijk. Microsoft deed dat gelukkig. Anderen hebben een keer de hele nacht doorgewerkt om een levering naar Microsoft af te krijgen!"

Samenwerking

"Bij Philips werd er, althans voor ons project, zeer nauw samengewerkt met de academische wereld. Dat was mogelijk doordat we werkten aan een onderzoeksproject van langere duur (6 jaar). Dat kon doordat Philips een zeer groot bedrijf was met een (althans toen) vrij autonoom opererende onderzoeksafdeling.

Bij L&H werd ook met de academische wereld samengewerkt. Maar dat was veel beperkter. L&H was een veel kleiner bedrijf, de band tussen onderzoek en de rest van het bedrijf was zeer nauw. Onderzoek leed onder ontwikkeling of klantenverzoeken want die hadden altijd hogere prioriteit. Er waren niet zoveel projecten die een wat langere doorlooptijd konden hebben. Bij Nuance moesten we veel moeite doen om het hogere management ervan te overtuigen dat samenwerking met de academische wereld zinvol kon zijn. Gelukkig is dat een paar keer gelukt, zoals in een aantal STEVIN-projecten. We hebben in Utrecht ook een paar kleine projecten gedaan voor Nuance, maar dat was meer uitbesteed onderzoek dan een echte samenwerking."

Bureau

Wat neemt Jan uit België mee naar Nederland? "Zeker de Bourgondische leefstijl, de mayonaise en het bier! De frieten laten we maar in België." Kan hij een mooi voorval vertellen waarin de verschillen duidelijk naar voren komen? "Je moet erg oppassen met de taal want er zijn veel 'valse vrienden'. 'Midag' betekent in Nederland van 14:00 tot 18:00 uur maar in Vlaanderen van 12:00 tot 14:00 uur. En ik werd door een Nederlandse collega, die eerder bij L&H was begonnen, behoed om vrouwelijke collega's uit te nodigen voor een bespreking in 'mijn kamer'. Dat wordt opgevat als 'slaapkamer' en zeker niet als 'werkkamer'. In dat geval moet je zeggen 'mijn bureau'."

be.linkedin.com/pub/jan-odijk/2/934/b64

Een nieuwe sociale identiteit

Rosemary Orr is in 2005 in Nijmegen gepromoveerd bij Lou Boves en werkt sindsdien primair als UHD bij het University College Utrecht (UCU). Haar onderzoek is momenteel verbonden aan UCU en UilOTS maar ze werkt ook als onafhankelijke onderzoeker voor andere bedrijven en instellingen.

"Mijn onderzoeksgebied is spraakproductie en -perceptie. Momenteel verzamel ik samen met mijn collega Hugo Quené een longitudinaal spraakcorpus dat studenten volgt over een periode van drie jaar, van het begin tot het einde van hun studie. De meeste studenten zijn non-native sprekers van het Engels, en hun accent verandert nogal gedurende de drie jaar als bachelorstudent. We onderzoeken of er enige homogeniteit is in hun accent, en zo ja, waarom dat zo is."

Uitnodiging

"Eigenlijk was ik niet van plan om nu nog in Nederland te zijn. Ik werd 14 jaar geleden verrast door een uitnodiging om bij de Radboud Universiteit een project af te ronden over stemkwaliteit dat was gestart door een student medicijnen. Ik was erin geïnteresseerd en Nijmegen had op dat gebied veel onderzoek gedaan. Mijn onderzoeksomgeving in Dublin was op dat moment wat beperkt. Collega's beschermden hun eigen onderzoeksgebiedjes en het was lastig om mensen voor interdisciplinair onderzoek te interesseren. Dat is nou juist waar ik het meest enthousiast over ben en wat me het meest stimuleert. Het voorstel in Nijmegen betrof klinische taalwetenschap en akoestische fonetiek en bood de mogelijkheid om in aanraking te komen met analyse op grote schaal. Ook niet onbelangrijk was dat PhD werk in Ierland door de student zelf moet worden betaald."

Tijdelijk

"Ik verkeerde in een levendige, sociale en intellectuele omgeving in Dublin, en had een idyllisch huis in de bergen van Wicklow. Hoewel ik er niet geboren ben, houd ik van de Ierse cultuur, de bergen en ja, zelfs van het weer. De onderzoeksplek in Nijmegen was een mooie gelegenheid om te promoveren en ervaringen op te doen in een andere intellectuele omgeving. Die zou ik mee terug nemen naar het Trinity College in Dublin, waar ik verder aan mijn carrière zou werken. Ik stond erop dat ik geen dag langer dan drie jaar in dat platte land zou doorbrengen! Zo is het duidelijk niet gegaan. Ik ben hier nog. Ik hoopte een meer open intellectuele cultuur te vinden en die vond ik in het spraakonderzoeksgebied. Achteraf verbaas ik me er niet over dat ik nu in een Liberal Arts omgeving werkzaam ben, waar multidisciplinair denken noodzakelijk is."

Cultuurverschillen

"Ik heb vele uren besteed aan het nadenken over het leven in een andere cultuur. De kunst, als immigrant waar dan ook, is om naar de positieve kanten te kijken van de cultuur die je verlaten hebt en van de cultuur die je binnengegaan bent. Die twee te combineren tot een nieuwe sociale identiteit is niet altijd even makkelijk, maar je wordt er als persoon veel rijker van."

"Drie aspecten van de Nederlandse cultuur die ik erg waardeer zijn de fiets-als-lichaamsdeel, de directheid waarmee mensen spreken en de nadruk op zelfredzaamheid – 'je moet het zelf weten'. Die uitdrukking bestaat in het Engels niet."

"Er zijn drie aspecten van de Nederlandse cultuur waar ik mee worstel. Verhalen vertellen en lachen (die in Ierland samengaan) hebben hier een lagere sociale waarde, zowel op het werk als daarbuiten. Mensen lijken serieus genomen te willen worden. Er wordt ook anders naar eten gekeken. Het eten is functioneel. Men eet omdat het etenstijd is, niet zozeer als een sociale tijdsbesteding. Ten derde is het 'anders zijn' in Nederland problematisch. Het is mijn stellige mening dat verschillen tussen mensen qua culturele achtergrond, geloof, academische interesse, uiterlijk, accent enzovoort een positieve bijdrage aan de maatschappij leveren. Verschil is een middel tegen versuffing en middelmatigheid. Echter anders zijn wordt in Nederland alleen maar getolereerd en niet gewaardeerd. Doe maar gewoon ..."

"De scheiding werk – privé is in één woord hopeloos, zeker tijdens het drukke semester. Zowel mijn man als ik werken tot laat in de nacht op werkdagen, en vaak ook in het weekeinde. Aan de andere kant, we kunnen wel zes weken per jaar vakantie vieren – zonder computer- en werk en gezin zijn goed te combineren. Dat is zeker een luxe. Van wat ik hoor van collega's elders op de wereld, is het bij dit soort werk overal ongeveer hetzelfde."

Op de werkvloer

"Het is moeilijk om werkomgevingen en verhoudingen met leidinggevend en collega's te vergelijken. Ze zijn waarschijnlijk verschillend vanwege het werk of de werkgever, en niet door de cultuur. In mijn huidige functie ben ik heel enthousiast over de verhoudingen met al mijn collega's, op alle verschillende niveaus. De mensen zijn open, coöperatief, geïnteresseerd en betrokken bij hun werk. Het management doet wat zij kan voor de

medewerkers, voor hun ontwikkeling en om hen op hogere of andere functies voor te bereiden. Ideeën zijn welkom, mensen luisteren en ik heb het gevoel dat we allemaal als een team werken om de beste resultaten te produceren."

"De werkomstandigheden zijn over het algemeen erg goed. Het woon-werkverkeer met openbaar vervoer wordt gestimuleerd, er zijn goede regelingen voor ouderschapsverlof en ik heb meer dan genoeg vrije dagen. Hoewel het een luxepositie is om te weten dat je vaste baan hebt, denk ik dat zulke zekerheid tot stagnatie kan leiden. Ik zou meer nadruk willen zien op waardering voor prestatie en aanmoediging voor verbetering."

nl.linkedin.com/pub/rosemary-orr/b/8b2/111

Wetenschappers zijn overal hetzelfde

Een van de experts aan wie de DIXIT-redactie de interviews met de expats voorlegde is Alfred Wagenaar. Hij is arbeids- en organisatiepsycholoog die later dit jaar zijn proefschrift zal verdedigen dat gaat over de relatie tussen arbeidscontracten en de gezondheid en het welzijn van werknemers. Ook hij liet zijn deskundig oog gaan over de interviews met onze expats en dat leidde tot een aantal opmerkelijke bevindingen.

Alfred Wagenaar
Dariuz

Levensloop en keuzes

De meeste geïnterviewden zijn in feite dicht bij hun studiekeuze gebleven. Hun werk in den vreemde volgt min of meer vloeiend uit hun werkzaamheden in het thuisland. Je ziet ook een logische opbouw in carrièrepaden: onze expats hebben veelal eerst gestudeerd, zijn toen gepromoveerd, gevolgd door een postdoc- of UD-schap in verschillende banen. Een aantal lijkt dan bewust te hebben gekozen voor onderzoek in het bedrijfsleven (maar wel altijd met onderzoek als kern), terwijl de meesten zijn gebleven in of in ieder geval nauw verbonden zijn aan het universitaire wereldje (met eventueel daarnaast wat bedrijfs-achtige activiteiten).

De interesses van de expats blijken vaak al uit één van de eerste zinnen van het interview. Wagenaar ziet enerzijds theoretici, die vanuit vaktermen en fundamentele interesses redeneren en de toepassing van die kennis van later zorg vinden. Aan de andere kant staan zij die beginnen bij de toepassingen; wat voor leuke, handige, nuttige dingen kan en wil ik maken? En welke technieken heb ik nodig om dat te doen? Zij beginnen bij de toepassing en komen dan uit bij fundamentele zaken.

Een ander verschil is de oorzaak van het vertrek. Je kunt daarbij een proactieve en een

reactieve houding signaleren. Voor de proactieve gaat het om een bewuste keuze. Dat kan een relatie zijn, of voortijdig willen inspelen op dreigend baanverlies. Ofwel men richt zich doelbewust op het buitenland dat trekt, betere doorontwikkelingsmogelijkheden biedt of meer autonomie geeft in het werk. Bij degenen met een reactieve houding lees je dat anderen hen wezen op bedrijven, beurzen, subsidies of banen. Anderen spreken van een mooie kans die voorbijkomt en gepakt wordt.

Zo groot is het verschil niet

De geïnterviewden werken ook in den vreemde vaak in een internationale werksetting. Dat wil zeggen dat ze veelal met mensen uit allerlei landen en culturen in dezelfde organisatie werken. Men is dan veel meer geneigd zich aan elkaar aan te passen en een goede manier van samenwerken en samenleven te vinden. De kans op een cultuurclash is dan beslist kleiner. Wagenaar merkt op dat dit wel een bijzondere situatie is. "Gastarbeiders" uit andere segmenten lopen tegen veel grotere cultuurverschillen aan.

Hierbij kun je natuurlijk de vraag stellen of verschillen je pas opvallen als je erdoor gehinderd wordt. Iedereen zegt namelijk de samenwerking prettig te vinden. Dat is ook iets van 'social comparison': men ziet weinig verschillen omdat het in beide landen wel goed gaat, terwijl de culturele verschillen tussen beide landen als zodanig behoorlijk groot zullen zijn. Ging het in één van beide landen beter dan is het andere land slechter, en worden allerlei oorzaken in de cultuur gezocht.

Cultuur-, land-, of bedrijfsverschillen

Deze constatering werkt door in de cultuurverschillen die de geïnterviewden melden. Wagenaar vraagt zichzelf en ons of dat wel echte cultuurverschillen zijn. Misschien gaat het wel om verschillen in bedrijfscultuur. Wagenaar wijst op het feit dat twee Poolse geïnterviewden (Anna Aalstein en Dorota Iskra) zich heel verschillend uitlaten over hiërarchische verhoudingen en het uiten van kritiek in beide

Alfred Wagenaar is als arbeids- en organisatiepsycholoog in 2007 afgestudeerd aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Aansluitend heeft hij twee jaar als consultant gewerkt op het gebied van welzijnsonderzoeken. Begin 2009 is hij gestart met zijn promotieproject aan de Radboud Universiteit Nijmegen dat hij later dit jaar zal afronden. Momenteel is Alfred werkzaam als R&D manager bij Dariuz, een organisatie die dienstverlening aanbiedt aan gemeenten en SW-bedrijven gericht op mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Motivatie

"Expats zijn een interessante doelgroep. Het zijn niet zomaar mensen die van baan wisselen, maar tegelijk ook van land wisselen. Een verandering met zowel implicaties voor hun werkende leven als hun privé leven. Ik was dan ook nieuwsgierig naar de motieven van de geïnterviewden om in een ander land te werken en hoe men om zou gaan met de bijbehorende veranderingen op werk- en privé gebied."

nl.linkedin.com/in/afwagenaar

landen. Dorota Iskra meent dat de verhoudingen in Nederland minder hiërarchisch zijn en dat het makkelijker is om open te zijn en kritiek te leveren. Anna Aalstein merkt het tegenovergestelde op. Dit verschil zou volgens Wagenaar ook kunnen liggen aan de soort organisaties waar beiden over spreken (bijvoorbeeld een universiteit versus een bedrijf).

Iets soortgelijks geldt voor de landverschillen in arbeidsomstandigheden die je in de interviews tegenkomt. Zijn dat niet eigenlijk verschillen in bedrijfscultuur? Arbeidsomstandigheden in Nederland worden vaak als beter gewaardeerd. Dat gaat dan meestal over secundaire arbeidsvoorwaarden, vakantie-dagen, doorbetaling bij ziekte en dergelijke.

In het buitenland worden deze omstandigheden vaak als slechter betiteld, maar dat hangt heel erg af van het land waarmee vergeleken wordt en ook met de werksetting. Primaire arbeidsvoorwaarden in de private sector liggen vaak hoger; secundaire arbeidsvoorwaarden kunnen echter weer beter zijn in de publieke sector. Wellicht gaat het in werkelijkheid dus meer over een sector- en bedrijfsverschil dan over een landverschil.

Doordenker

Aan het einde van ons gesprek komt Wagenaar met een pregnante uitspraak. "In de interviews zie je dat de cultuurverschillen die de geïnterviewden ervaren nogal meevallen en mijns inziens vaak op andere verschillen zijn terug te voeren. Ik zei al dat dit komt door de bijzondere internationale werksetting waarin deze academisch geschoolden zijn terechtgekomen. De echte culturele verschillen kom je eigenlijk pas tegen als je dezelfde vragen aan hun partners stelt."

Expats in de redactie

Met deze DIXIT heeft de redactie u een inkijkje willen geven in het leven en werken van expats in de taal- en spraaktechnologie. Een drietal experts heeft daar vanuit de eigen expertise een blik op geworpen. Nu wil het geval dat er (naast de gastredacteur Antal van den Bosch) nog drie redactieleden zijn met een expatverleden. Zij willen daar graag iets over vertellen.

Suzan Verberne

Soms heb ik nog steeds een beetje heimwee naar mijn tijd in Engeland. En dat terwijl ik in de meest onooglijke stad van het Verenigd Koninkrijk woonde: Wolverhampton, een kleine industriestad in de Midlands. Mijn werkplek op de universiteit was precies hetzelfde ingericht als de Nederlandse werkplekken die ik kende en in de supermarkt kon ik alles kopen wat ik in Nederland gewend was. Een weinig exotische ervaring dus, maar wel een prettige. Mijn buitenlandse collega's op de universiteit klaagden dagelijks over Engeland: over het weer, het eten, de bureaucratie en het feit dat elke wastafel twee aparte kranen heeft: een voor warm en een voor koud water. Ik heb echter de Engelse cultuur omarmd in de maanden dat ik in Wolverhampton woonde. Ik at fish & chips als lunch en probeerde allerlei soorten curry uit. Ik dronk pinten lauwe Banks's van de tap. Ik luisterde naar de ochtend-show van Chris Moyles op BBC Radio 1. Ik bezocht grote overdekte winkelcentra en haalde koffie bij Costa Coffee. Ik ging zelfs naar een wedstrijd van de Wolverhampton Wanderers — op zondag zag ik vanuit mijn flat de duizenden supporters toestromen. Het enige waar ik niet aan kon wennen was thee met melk; dat aspect van de Engelse cultuur was 'not my cup of tea'.

Remco van Veenendaal

In 2002 verhuisde ik naar Birmingham (VK) om te gaan samenwonen. We huurden de begane grond van een Victoriaans huis. Vlakbij was Moseley Bog, waar J. R. R. Tolkien als kind speelde. De van oudsher grauwe binnenstad werd juist omgetoverd in een hip winkelcentrum. De Bullring werd herbouwd. Ik denk met plezier terug aan grote bioscopen, the Cotswolds, stand-up comedy, Indiase restaurants, the Black Country, public footpaths in de morgenmist en canals met longboats. Ik doceerde software engineering aan de Birmingham City University en was trainer voor CISCO en Microsoft. Met mijn Britse collega's dronk ik een pint tijdens de lunch of na werktijd. Een speciale herinnering is het halen van mijn onderwijsbevoegdheid: met z'n allen in cap and gown feestvieren. Een docent wees me op Cultures and Organizations van Hofstede — belangrijk leesvoer voor expats. Na twee jaar gingen we terug naar Nederland. We verbaasden ons over de Nederlandse wachtrijen en de haast

van onze kassières. Op het eiland staat een nette rij bij de bushalte en krijg je hulp bij het inpakken van boodschappen. Hier niet. Nog altijd kijken we graag naar de vier BBC-zenders in ons tv-pakket, houden we van Indiaas eten, English breakfast en fish and chips. Zo'n ervaring wens ik iedereen toe.

Arjan van Hessen

Een paar maanden voor mijn promoveren werd ik gevraagd in Düsseldorf op de Heinrich Heine Universität te komen werken. Aarzelend, met een stevige portie vooroordeel, besloot ik dat te doen. De HHU had sombere jaren 60-70-gebouwen, vol met links-aandoende studenten: lange haren, anti-atoomstickers en meer. Het leek erop dat een van de vooroordelen (dat Duitsland politiek wat achter liep) bewaarheid werd. Ik kwam terecht in een uit de informatica afkomstige onderzoeksgroep rond prof. Palm, die zich met taal en vooral spraak ging bezighouden. Regelmatig hadden we Gruppebesprechung: een bijeenkomst waarbij op volstrekt democratische wijze over werkelijk alles werd gesproken. Het vond plaats in het lab waarbij de stoelen in een ruime kring waren geplaatst en werd vaak besloten door een muzikaal optreden van medewerkers. Vooroordeel twee (Duitsers zijn hiërarchisch en de prof is de baas) werd hiermee goed onderuit geschoffeld. Na een aantal maanden werd de prof gepromoveerd. Mooi, alleen de nieuwe aanstelling was in Ulm, een kleine provinciestad, 500 kilometer naar het zuiden. Anders dan in Nederland is in Duitsland de groep aan de hoogleraar gebonden. Je had dus de keus om of mee te gaan of op zoek te gaan naar iets nieuws. De meeste groepsleden gingen mee naar het zuiden. Emigreren - want zo voelden zij dat zelf. Natuurlijk, men sprak er ook een soort Duits maar verder waren ze toch echt heel anders: het was bijna Beieren! De hiërarchische situatie op de Ulmer Uni was duidelijk anders en met enige regelmaat kwam je er een Herr Doctor Doctor tegen. Ook de studenten waren er anders: slim maar erg afstandelijk. Ze spraken je consequent aan met Herr Doctor en ge-jij-ed werd er nooit. Toch was mijn ervaring met de Duitsers voornamelijk positief. Als je door de aanvankelijke gereserveerdheid en afstandelijkheid heen prikte dan waren het eigenlijk een soort beschaafde Nederlanders.

NOTaS

Stichting NOTaS

Secretariaat: Postbus 31070, 6503 CB Nijmegen
T: 024-352 88 88
W: www.notas.nl
E: info@notas.nl

NOTaS behartigt de belangen van bedrijven en kennisinstellingen die actief zijn op het terrein van Taal- en Spraaktechnologie (TST). Dit doet zij o.a. door middel van bijeenkomsten, lobbyactiviteiten en het tijdschrift DIXIT.

Deelnemers Stichting NOTaS

CLST Radboud Universiteit Nijmegen

Erasmusplein 1, 6525 HT Nijmegen
Postbus 9103, 6500 HD Nijmegen
T: 024-361 16 86
W: www.ru.nl/clst
E: clst@let.ru.nl

Het Centre for Language and Speech Technology (CLST) onderzoekt en adviseert op het gebied van taal- en spraaktechnologie (TST). Belangrijke speerpunten in het onderzoek zijn audio- en tekstontsluiting, de inzet van TST ten behoeve van het onderwijs en de zorg, en het gebruik van TST ten behoeve van forensische toepassingen. Tevens rekenen wij ontwikkeling en curatie van data en tools tot onze expertise.

Data Archiving and Networked Services (DANS)

Anna van Saksenlaan 10, 2593 HT Den Haag
Postbus 93067, 2509 AB Den Haag
T: 070-344 64 84
W: www.dans.knaw.nl
E: info@dans.knaw.nl

DANS bevordert duurzame toegang tot digitale onderzoeksgegevens. Hiertoe stimuleert DANS dat wetenschappelijke onderzoekers gegevens duurzaam archiveren en hergebruiken. Tevens biedt DANS met Narcis.nl toegang tot duizenden wetenschappelijke datasets, e-publicaties en andere onderzoeksinformatie in Nederland. DANS is een instituut van KNAW en NWO en deelnemer aan (inter)nationale projecten en netwerken.

Dedicon

Traverse 175, 5361 TD Grave
Postbus 24, 5360 AA Grave
T: 0486-486 486
W: www.dedicon.nl
E: info@dedicon.nl

Dedicon is in Nederland dé organisatie die lectuur en informatie toegankelijk maakt. Zo kan iedereen lezen wat hij wil in de vorm die hem past. Binnen de diensten van Dedicon speelt de moderne taal- en spraaktechnologie een belangrijke rol.

Dutchear

Olof Palmestraat 16-18, 2616 LR Delft
T: 015-219 20 90
W: www.dutchear.nl
E: info@dutchear.nl

Dutchear past spraaktechnologie toe voor het automatisch doorzoeken van grote audio/video verzamelingen. Typische voorbeeldtoepas-

singen die we dagelijks doen zijn het zoeken in rechtzaken, vergaderingen en radio/televisieuitzendingen. Daarnaast levert en optimaliseert Dutchear spraaksynthese (TTS) en sprekerherkenning/verificatie.

GridLine B.V.

Keizersgracht 520, 1017 EK Amsterdam
T: 020-616 20 50
W: www.gridline.nl
E: info@gridline.nl

GridLine is de specialist in taal- en zoekoplossingen voor het Nederlands. Wij zijn de leverancier van: Klinkende Taal - helpt bij het schrijven van begrijpelijke teksten; GridWalker ES - vindmachine voor het Nederlands; GridWalker T - automatische classificatie en metadata; GridWalker X - woordenlijst-extractie; TaalServer - analysemodules voor het Nederlands; Woordenlijstbeheer; en GridWalker R - recommendations. Daarnaast zijn wij specialisten in Lucene, Hadoop, Mahout en Big Data.

Kecida, NFI

Laan van Ypenburg 6, 2497 GB Den Haag
T: 070-888 64 00
W: www.forensischinstituut.nl
E: m.israel@nfi.minvenj.nl

Als onderdeel van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) ondersteunt het Kennis- en expertisecentrum voor intelligente data-analyse (Kecida) overheidsinstellingen uit de openbare orde- en veiligheidssector (OOV) bij de informatiegestuurde uitvoering van opsporing-, handhaving en toezichhoudende taken. Diverse state-of-the-art technologieën voor datamining, tekstmining en sociale netwerkanalyse worden ingezet om nieuwe inzichten te geven.

Knowledge Concepts

De Handboog 9, 5283 WR Bostel
T: 0411-610 802
W: www.knowledge-concepts.com
E: sales@knowledge-concepts.com

Gedreven door passie en ervaring in dit vakgebied ontwikkeld en realiseert Knowledge Concepts vooruitstrevende systemen ten behoeve van informatieverwerking. Onze oplossingen onderscheiden zich in aspecten als: verzamelen, samenvoegen, uitlijnen, opslaan, ontsluiten en verspreiden van informatie en kennis. Dit realiseren wij met name door innovatief gebruik van taaltechnologie in combinatie met o.a. zoekmachines, document management systemen en portals.

Lexima

Kastanjelaan 6, 3833 AN Leusden
T: 033-432 44 52
W: www.lexima.nl
E: info@lexima.nl

Lexima helpt bij lees- en leerproblemen. Onze activiteiten richten zich op kinderen, hun ouders, jongeren, volwassenen, docenten, behandelaars en werkgevers. Scholing, taaltechnologische producten en educatieve dienstverlening vormen de pijlers van ons aanbod. We willen met eigentijdse oplossingen de succeskansen voor iedereen met een lees- en/of leerprobleem vergroten.

Linguistic Systems BV

Bijleveldsingel 58,

6524 AE Nijmegen
T: 024 -322 63 02
W: www.euroglot.nl
E: info@euroglot.nl

Linguistic Systems BV, opgericht in 1985, is een van de eerste taaltechnologiebedrijven in Nederland. Het bedrijf ontwikkelde het product Euroglot, een meertalig vertaalhulpmiddel, dat door grote multinationals in binnen- en buitenland dagelijks wordt gebruikt. Daarnaast ontwikkelde het bedrijf een parser-generator voor de constructie van morfologie- en grammatica-modules in zes Europese talen. Momenteel werkt het bedrijf aan de voltooiing van Euroglot Automatic, een systeem om hele teksten te vertalen.

Oracle RightNow Intent Guide Cloud Service, Oracle Nederland

Claude Debussylaan 32, 1082 MD Amsterdam, 14e verdieping
T: 020-201 8001
W: www.oracle.com/nl
E: fabrice.nauze@oracle.com

Oracle RightNow Intent Guide Cloud Service enables the most efficient way to engage with self-service consumers online, shaping next-generation customer experiences. Oracle RightNow Intent Guide Cloud Service provides a deeper understanding of customer intent and helps guide customers to high-value interactions to help improve customer satisfaction, increase customer loyalty, and drive higher conversion.

OSTT/ Sint Maartenskliniek

Hengstdal 3, 6574 NA Ubbergen
T: 024-365 97 18
W: www.ostt.eu
www.maartenskliniek.nl
E: ostt@maartenskliniek.nl

Het 'Ontwikkelcentrum voor Spraak- en Taaltechnologie ten behoeve van spraak- en Taalpathologie en revalidatie' beoogt toepassingen van spraak- en taaltechnologie te implementeren ten behoeve neurologische patiënten met communicatieve beperkingen in brede zin. Het Ministerie van VWS heeft de Sint Maartenskliniek een erkenning als expertisecentrum verleend op dit gebied. In dat kader werkt de Sint Maartenskliniek structureel samen met het Centre for Language Studies van de Faculteit Letteren, met de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Radboud Universiteit en met de afdeling Revalidatie van het Radboudumc in Nijmegen.

ReadSpeaker

Dolderseweg 2A, 3712 BP Huis Ter Weide
T: 030 - 692 44 90
W: www.readspeaker.com
E: nederland@readspeaker.com

ReadSpeaker is een internationale organisatie opgericht in Zweden, met inmiddels kantoren in Nederland, Duitsland, Engeland, Frankrijk, Spanje, de VS en Zweden. ReadSpeaker is marktleider op het gebied van het omzetten van tekst op het internet naar spraak via TTS, en richt zich met haar diensten op toegankelijkheid en gemak. Wij leveren innovatieve producten voor het voorlezen van websites (de eerste ooit), het toepassen van spraak voor andere web-based applicaties en RSS feeds en applicaties voor het gebruik op mobiele apparaten.

Telecats

Colosseum 42, 7521 PT Enschede
Postbus 92, 7500 AB Enschede
T: 053-488 99 00
W: www.telecats.nl
E: info@telecats.nl

Telecats ontwikkelt producten en diensten op basis van taal- en spraaktechnologie en VoIP. Met oplos-singen op basis van IVR en (open vraag) spraakerkenning worden bij telefoongesprekken bellers geïdentificeerd, gesprekken geïdentificeerd en (deels) geautomatiseerd. Met spraakanalyse kunnen inhoud en toon van live gesprekken en audioarchieven worden ontsloten. De taal- en spraaktechnologieën zijn als webservices beschikbaar voor derden die deze willen integreren in hun eigen propositie.

TST-Centrale, p/a Nederlandse Taalunie

Lange Voorhout 19, 2514 EB Den Haag
Postbus 10595, 2501 HN Den Haag
T: 070 3469548
W: www.tst-centrale.org
E: servicedesk@tst-centrale.org

U zoekt digitaal Nederlands? De TST-Centrale is het kennis- en distributiecentrum voor digitale Nederlandstalige tekstverzamelingen, woordenlijsten, wetenschappelijke woordenboeken, spraakcorpora en taal- en spraaktechnologische software.

Universiteit van Tilburg - CIW/TICC

Warandelaan 2, 5037 AB Tilburg
Postbus 90153, 5000 LE Tilburg
T: 013-466 91 11
W: www.uvt.nl
E: ticc@tilburguniversity.edu

In onderwijs en onderzoek van het Departement Communicatie- en Informatiewetenschappen (CIW) ligt het accent op aspecten van menselijke communicatie, zowel talige als niet-talige, inclusief mens-machine interactie, kennisrepresentatie, text mining, machine learning, kunstmatige intelligentie, computationele semantiek, semantische annotatie en dialoogmodellen en -systemen. Het departement omvat sinds september 2008 het Tilburg Center for Cognition and Communication (TICC). Het departement verzorgt onder andere de bloeiende bachelor- en masteropleidingen Bedrijfscommunicatie en Digitale Media, de masteropleiding Human Aspects of Information Technology en samen met de Radboud Universiteit Nijmegen de research masteropleiding Language and Communication.

Universiteit Twente - HMI

Drienerloolaan 5, 7522 NB
Postbus 217, 7500 AE Enschede
T: 053-489 37 40
W: hmi.ewi.utwente.nl
E: hmi_secr@ewi.utwente.nl

De HMI-groep van de Universiteit Twente (UT) is een onderzoeksgroep binnen de afdeling Informatica. HMI doet onderzoek op het gebied van mens-machine interactie, taal- en spraaktechnologie en zoektechnologie voor multimedia collecties (tekst, spraak, video). In de buurt van de campus van de Universiteit Twente bevinden

zich enkele spin-off bedrijven die op hetzelfde terrein actief zijn.

Universiteit Utrecht - Utrecht Institute of Linguistics OTS

Trans 10, 3512 JK Utrecht
T: 030-253 60 06
E: uil-ots@uu.nl
W: www.hum.uu.nl/uilots

Het Uil OTS is een onderzoeksinstituut binnen de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht en stelt zich ten doel onderzoek te doen naar menselijke taal. De volgende drie dimensies bepalen het onderzoek: (i) de architectuur van het menselijke taalstelsel, (ii) de cognitieve systemen die ten grondslag liggen aan de verwerving en de verwerking van taal, en (iii) de wijze waarop taal wordt gebruikt in communicatie tussen mensen en tussen mens en machine.

Sponsors/ Samenwerking

CumLingua

Taal & Communicatie Full-service taalbureau Bronkhorstweg 48, 5363 TZ Velp (N.B.)
T: 0486 - 471 554
W: www.cumlingua.com
E: info@cumlingua.com

- Copywriting, redactie- en vertaaldiensten
- Taalles op maat en in-company training
- Proefschrijftvertaling en correctie

Deykerhoff/Accountants

Rompertsebaan 70, 5231 GT 's-Hertogenbosch
Postbus 2325, 5202 CH 's-Hertogenbosch
T: 073-623 24 50
W: www.deykerhoff.nl
E: denbosch@deykerhoff.nl

Deykerhoff/Accountants is een accountantskantoor dat zich in de regio's 's-Hertogenbosch/Waalwijk en Nijmegen vooral richt op de dienstverlening aan ondernemingen en ondernemers in het MKB en het (medisch) vrije beroep. Onze praktische instelling is gericht op een grote betrokkenheid en een op maat gesneden persoonlijk contact met de klanten.

Leonard bv

W: www.leonard.nl
E: info@leonard.nl

On- en offline marketing-communicatie specialist

Malta & de Keyzer

Toernooiveld 300, 6525 EC Nijmegen
T: 024-351 21 08
W: www.malta-online.nl
E: info@malta-online.nl

Malta & de Keyzer, specialisten in officemanagement en secretariaat.

Nederlandse Taalunie

Lange Voorhout 19, 2514 EB Den Haag
Postbus 10595, 2501 HN Den Haag
T: 070-346 95 48
W: www.taalunie.org
E: info@taalunie.org

De Nederlandse Taalunie is een beleidsorganisatie waarin Nederland, België en Suriname samenwerken op het gebied van de Nederlandse taal, onderwijs en letteren.

VAN ZELFSPREKENDE

INTERACTIVE VOICE RESPONSE

OPEN SOURCE TELEFONIE

SPRAAKTECHNOLOGIE

KLANTCONTACTCENTER

SPRAAKHERKENNING

VOIP GATEWAYS

 TELECATS

TAALTECHNOLOGIE

EMOTIEDETECTIE

SPRAAKANALYSE

MUZIEKDETECTIE

AUDIOMINING

RAPPORTAGES

TURNDETECTIE

SELFSERVICE

OPEN VRAAG

NASPREKEN

BEGRIJPEN

OPLIJNEN

VERSTAAN

TELIOS

ACD

KTO

WWW.TELECATS.NL